Protokoły
Komitetu Wydawniczego
Języki
w 5. P.A.U. 1933

SKŁAD PAPIERU I GALANTERJI
MICHAŁ SŁOMIANY
KRAKÓW, UL. SŁAWKOWSKA 24
TELEFON 117-44.

B 40 P 200

Protokoły

Komitetu Wydawnictw

Śląskich

P. A. U.

1933

I. Posiedzenie Komitetu Wyd. Śląskich P.A.U.

D. 27 marca 1933 w sali Zarządu PAU.

Obecni: P. Wojewoda Grażyński, Ks. rektor Michalski, p. rektor Kutrzeba, Ks. Prałat Szramek, p. Marszałek Wolny, p. Kurator Rzepnowicz, prof. Nitsch, prof. Nowak, Dr Tad. Dobrowolski i prof. Semkowicz.

P. Sekretarz Gen. P.A.U. rektor Kutrzeba zagaja zebranie, wita obecnych i proponuje na przewodniczącego Komitetu ks. rektora Michalskiego a na sekretarza prof. Semkowicza.

Po przyjęciu tego wyboru zabiera głos p. Wojew. Grażyński, który (dziękuje) Akademji za objęcie pracy nad Śląskiem, co i w Sejmie Śląskim spotkało się z uznaniem i odbiciem. Następnie rozwija p. Wojewoda swój pogląd na zakres i tok tych prac, które mają mieć charakter czysto naukowy, podczas gdy praca propagandowa powinna opierać się w Instytucie Śląskim na miejscu. Z działów pracy, które byłyby przedmiotem dyskusji, wysuwa p. wojew. 1) prehistorję Śląska, 2) historję i to historję w najogólniejszem znaczeniu, oczywiście polską, historję kultury i historję gospodarczą, 3) studja nad językiem, 4) dzieje piśmiennictwa, 5) etnografję, 6) dział studjów nad obecnym stanem gospodarczym i demografję, 7) nauki przyrodnicze w związku z naturalnymi zasobami Śląska. Chodzi o to, aby w ramach tych studjów utrzymana była pewna kolejność, ale, aby prace posuwały się szybko, choćby ze względu na zbliżającą się rozgrywkę o Śląsk na terenie międzynarodowym w r. 1937, gdy upłynie konwencja genewska.

Chodzi o to, aby i panska dorzuciła swoje ważkie argumenty historyczne, gospodarcze, prawne i inne.

Nad programem p. Wojew. Grażyńskiego rozwinęła się dyskusja, w której brali udział wszyscy obecni.

Prof. Nitsch omówił kwestję języka na Śląsku. Dawnych zabytków języka niema, stare druki śląskie są charakterystyczne kulturalnie ale ~~nie~~ językowo nie przedstawiają dla dialektologji większego znaczenia. Trzeba ograniczyć się do dzisiejszego badania dialektów. Wysuwa dwa postulaty: 1) monograficzne studja językowe nad najprzemożniejszemi dialektami i 2) obraz językowy całego Śląska. Jeśli idzie o pierwsze, to jest gotowa praca Steuera o dialekcie Sulkowa (pod Baborowem) około 10 ark. druku, zaopatrzona słownikiem i obfitemi tekstami, dotyczącemi życia i zwyczajów rodzinnych tej wsi. Co do drugiego, to byłoby potrzebnem wydać obrazy wszystkich dialektów całego Śląska na wzór dialektów kaszubskich. Teksty do tej pracy powinny być pisane przez autochtonów każdej wsi pod kontrolą fachowców, którzy mogliby się zająć nauczycielę z wykształceniem językowem (wskazuje na Bąka z Mikołowic, ks. Sobąba z Opola, obecnie pod Środkiem). Obok zbioru tekstów byłby potrzebny słownik form leksykalnych oraz możnaby pomyśleć o Atlasie językowym Śląska. Co do materjałów po ś.p. ks. Trzyrzeze z Polskiej Nowej wsi, o które zapytał ks. Prałat Skrzanek i materjałów ~~po~~ Hornikowych Dziećkiach, o które zapytał p. Dr Dobrowolski, to oświadcza prof. Nitsch, że nie miałby do nich zaufania, gdyż są to roboty przestarzałe i niesystematyczne.

Rektor Kutrzeba oświadcza się za tem, aby iść za programem p. wojewody Grażyńskiego. Trzeba zawsze stawiać praktycznie i dążyć do tego, aby wy-

chodzić jaknajrzybciej. Co do badań językowych, to kwestja granicy języ kowej należy ściśle do zakresu badań językoznawców jak i historyków; zwraca uwagę w tym względzie na zainteresowania p. Dr. Kaz. Dobrowolskiego, któryby mógł opracować historyczny zarys granicy polskości na Śląsku od najdawniejszych cza sów do chwili obecnej. Co do dialektów, należy przyjąć pracę Steuera a w sprawie zbierania tekstów zwołać przed wakacyjami (do katowic) konferencję tych ludzi, którzy mogliby się zająć zbieraniem. Jeśli chodzi o prehistorję, to rzecz jest dobrze przygotowana przez Dra Żurowskiego, którego memorjał został złożony Komitetowi. Z Historji Śląska tom I ~~wyjdzie~~ jest gotowy i ukaże się w najbliższych tygodniach, tom III jest w dużej mierze przygotowany do druku, który mógłby się rozpocząć po wakacjach, większe trudności są z tomem II, który byłby wydany dopiero po t. III-im. Trzebaby jednak już myśleć o kontynuowaniu badań nad historją Śląska w w. XV-XVIII. W tym celu jed nak należałoby zwrócić do tej pracy młodych ludzi, ułatwiać im podróże archi walne, udzielać stypendjów, rozpisywać konkursy na tematy historyczne, przyczem lepsze prace mogłyby być drukowane a inne służyć jako materjał. Obec nie możnaby skorzystać z tego, że Dr Bargiel pracuje nad historją Univ. Jagiell. i stosunkami kulturalnemi Polski w dobie Odrodzenia i zachęcić go, aby pojechał do archiwów śląskich i zbadał stosunki kulturalne Polski i Śląska w tej epoce.

Ks. Rektor Michalski zwraca uwagę na badania p. Doc. Birkenmajera nad literaturą przyrodniczą; sam zająłby się opracowaniem filozofji ideowej mężo wych Śląskich. Obiecuje porozumieć się w tym względzie z Doc. Birkenmajerem.

Prof. Semkowicz odczytuje nadesłany referat prof. Bujaka. W refe racie tym prof. Bujak wskazuje na następujące tematy z dziedziny historji

gospodarczej Śląska: 1) Badanie stosunków handlowych między Śląskiem a Polską począwszy od oderwania się Śląska od Polski aż do czasów obecnych. 2) Historja stosunków właścicielskich na Śląsku od 2 poł. XIV w. aż do czasów dzisiejszych. 3) Powstanie wielkiej własności na Śląsku, 4) Historja cen w miastach śląskich. Poza tem przedstawia prof. Bujak kilka innych tematów o mniejszem znaczeniu. Co do organizacji badań naukowych na Śląsku wysuwa prof. Bujak potrzebę zapewnienia młodym pracownikom naukowym pozaru w szkolnictwie średniem, w bibljotece sejmowej i w Archiwum śląskiem. Wreszcie porusza kwestję stałej ekspedycji naukowej w Wrocławiu celem systematycznego repertoryzowania archiwaljów śląskich i fotografowania źródeł.

W dyskusji nad tym referatem p. Woj. Krzyżański położył nacisk na wartość badania stosunków właścicielskich oraz wielkiej własności niemieckiej, na które to tematy możnaby ogłosić konkursy.

P. Marx. Wolny oświadczył gotowość otwarcia posad w Bibljotece sejmu śląskiego, jeśli byliby odpowiedni kandydaci, polonisci, historycy, ekonomiści.

Następnie prof. Semkowicz przedstawił swój referat, w którym wyraził potrzebę badań nad rozwojem osadnictwa i kolonizacji na Śląsku, celem rewizji tendencyjnych w tym kierunku prac niemieckich. Praca jednak nad powstaniem i rozwojem osadnictwa nie możnaby się obejść bez poprzedniego krytycznego skontrolowania najstarszego materjału dokumentalnego, po XIII w. pod względem dyplomatycznym, w którym to celu należałoby kontynuować rozpoczęte przez prof. Krzyżanowskiego gromadzenie w zbiorach Komisji Hist. P.A.U. fotografij dokumentów śląskich. Bez tych prac przy-

gotowanych wszelkie badania nad (pierwotnem) zasobnictwem na Śląsku byłyby niestosowne utrudnione a nawet wprost bezowocne.

Z kolei odczytał prof. Semkowicz list prof. Szafera, który usprawiedliwiając swoją nieobecność na zebraniu z powodu wyjazdu do Lwowa, zapowiada przedstawienie mi swych planów na najbliższem posiedzeniu. Prof. Semkowicz oświadcza (jednak), że plany te, mające charakter publikacyj popularnych, nie wchodzą w zakres programu Komitetu wydawniczego Śląska i racej należałoby się do wydawnictw Instytutu Śląskiego.

Prof. Nowak przedstawia postulaty geologiczne. Teren Śląska jest przedmiotem zainteresowania fachowych kół zagranicznych i terenem licznych wycieczek zagranicznych, w przyszłym roku zaś zwiedzi bliżej ten teren wielki narodowy kongres geografów. Pomimo 10-letniego należenia do Polski obszar ten nie stał się przedmiotem ogłoszonych naszych (badań naukowych. Przy pomocy sił naukowych krakowsko-śląskich dałoby się opracować: 1) stratygrafję węgla naszego zagłębia za pomocą zebrania, opracowania i ogłoszenia wyników badań wiertniczych całego obszaru, 2) opracować monograficznie utwory śląskie 3) dokończyć (mapę) geologiczną (opracowania) Karpat śląskich.

P. Woj. Gwarjański podkreśla ważność badań przyrodniczych, w szczególności badań nad węglem i obiecuje wyjednać specjalne fundusze na monografje węgla oraz utworów śląskich, prosząc o wskazanie ludzi i kolejności prac.

P. Rektor Kutrzeba reasumuje wyniki ~~dyskusji~~ narad i proponuje zaprosić do Komitetu pp. Kazimierza Dobrowolskiego, prof. Smoleńskiego, prof. Krzyżanowskiego i St. Langego. Wniosek przyjęto.

K. Kutrzeba

Semkowicz.

II Posiedzenie Komitetu wydaw. Śląsk.

D. 16 listopada 1925.

Przewodniczący: ks. ~~radca~~ Konstanty Michalski, sekretarzuje W. Semkowicz

Obecni: ~~członkowie~~ członkowie Komitetu: prof. Bujak, Doc. Dr. Kaz. Dobrowolski, Dyr. Dr Tadeusz Dobrowolski, prof. Krzyżanowski, kurator Kuprzyński, rektor Kutrzeba, Doc. Dr. Lange, prof. Nitsch, Dziekan Jan. Nowak, prof. Smoleński, ks. prałat Szramek.

jako goście: Doc. Dr Żurowski i prof. Moszyński.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z d. 27 marca br.

2. Sekretarz Komitetu prof. Semkowicz złożył sprawozdanie z czynności w ciągu minionego okresu od ostatniego posiedzenia:

a) Prace językoznawcze. Praca p. Steuera o gwarze Sulkowa jest w druku; złożonych zostały 4 arkusze i część 5-go, pozostaje do końca pracy około 6 arkuszy.

b) Pieśni ludu śląskiego zesz. 2 gi: złożono arkuszy 31, pozostaje do końca pracy około 4 ark.

c) Prehistorja (referuje Doc. Dr. Żurowski). Stosownie do zakreślonego na wiosnę programu przeprowadzono na Śląsku badania w czterech grupach pod kierunkiem prof. Antoniewicza, dyr. Jakimowicza, prof. Kostrzewskiego i doc. Żurowskiego. Główny nacisk położono na badanie grodzisk, które mają być zaplanowane, przyczem jedno z nich ma być rozkopane. Objektów nadających się do planowania stwierdzono 10, na rozkopanie zaś przeznaczono grodzisko w Lesie Kuchelmiańskim w Lubomji. W niektórych lat.

przez fachowych techników
nich wykonane zostały pod kierunkiem dra Żurowskiego zdjęcia terenowe 8 grodzisk i poprawione z zdjęcia dawniejsze inż. Kargera w Skorzowie, i dr. Stanisława Bielskiego. Na podstawie tych zdjęć wykonuje się plany przeznaczone do zamierzonego wydawnictwa, którego projekt ustalono w głównych zarysach na specjalnej konferencji. Na grodzisku w lesie Kachelmiańskim w Lubomji przeprowadził Dr. Jakimowicz wstępne badania, uwieńczone pewnymi wynikami. Pod kierunkiem prof. Kostrzewskiego prowadzone były badania w okolicy Tarnowskich Gór (Repecko, Rybna), w pow. Rybnickim (Lubomja) i w pow. Bialskim (Bodzisz) i dały bardzo bogate rezultaty od epoki kamiennej do wczesnego okresu żelaznego, stwierdzając znaczną gęstość osadnictwa przedhistorycznego na Śląsku. Czwarta grupa pod kierunkiem prof. Antoniewicza pracowała na obszarze powiatu lublinieckiego, gdzie odkryto stanowiska epoki kamiennej na wydmach.

d). Historja Śląska. Ukazał się tom I tej publikacji, zakrojonej na 3 tomy; obejmujący ma 60 arkuszy druku, a zawiera prace prof. Semkowicza z geografji historycznej Śląska, prof. Taszyckiego o języku polskim na Śląsku, Kostrzewskiego o kulturze Śląska, Z. Wojciechowskiego Najstarszy ustrój plemienno-rzeczowy, oraz ustrój polityczny Śląska do r. 1400. Historja polityczna Śląska opracowana została przez prof. Grodeckiego (do r. 1290) i prof. Dąbrowskiego (do r. 1402). Kończy tom obszerne streszczenie francuskie oraz indeks imienny i rzeczowy, sporządzony przez Dr. Marję Wojciechowską.

e) Nad stosunkami kulturalnymi Śląska z Polską w dobie Odrodzenia pracuje od lipca we Wrocławiu Dr. Barycz. Chodzi mu szczególnie o stosunki Ślązaków z Uniwersytetem Jagiellońskim. Zbadał i wyzyskał w tym celu

wszystkie z w. XV i XVI
reflexyjny ~~średniowiecznych~~ w Bibljotece Uniwersyteckiej wrocławskiej oraz ważniejsze w Bibl. Miejskiej, Bibljotece Kapitulnej, Archiwum Państwowem, Miejskiem i ~~Archiwum~~ Kapitulnem, znajdując bardzo obfity i cenny materjał. Jak z listów i sprawozdań Dra Barycza wynika, natrafił on na pewne trudności ze strony Dyrekcji Bibljoteki Uniwersyteckiej oraz ~~na~~ Archiwum Państwowego, gdzie musiał pozostawić do przejrzenia porobione przez siebie notaty, które dopiero na drodze dyplomatycznej zostaną mu zwró-cone. Oprócz Wrocławiem pracował tylko jeszcze w Wiedniu, gdzie zbadał Archiwum Uniwersyteckie oraz zbiory Haus-Hof-u. Staatsarchiv, gdzie opracowywał korespondencję Celtesa, przygotowywaną do druku.

f.) Monografje historyczne. Dr Władysław Dzięgiel, prof. gimnazjum w Mysłowicach opracował monografję historyczną pt. Ks. Raciborskie i Opolskie w w. XVII. Praca ta została polecona do druku przez prof. Sobie-skiego i Konopczyńskiego, którzy zwrócili tylko uwagę na potrzebę uzupeł-nienia jej w archiwach wiedeńskich. Otóż Dr Dzięgiel był we wrześniu całe-go dnia w Wiedniu i poczynił odpowiednie uzupełnienia głównie (na podstawie materjałów w Haus-Hof-u. Staatsarchiv.

g) Prace geologiczne (ref. prof. Nowak). Obejmują one na razie trzy zaprojektowane na poprzednim posiedzeniu tematy: 1) opracowanie monogra-ficzne megaspor karbonu śląskiego i wspólne polskiego Zagłębia węglo-wego dla celów stratygrafji pokładów, dotychczas jeszcze niedostatecz-nie w sposób należyty, 2) opracowanie plejstocenu (dyluvium) Górnego Śląska w jednolitem ujęciu, 3) dokończenie ujęcia geologicznego Kar-

pat śląskich i wydanie mapy geologicznej tych okolic. Z tego programu powzięto, mamo dotąd przygotowania do badań [illegible] megaspor, przeprowadzając odpowiednie adaptacje w Zakładzie Geologicznym U.J. i zakupując aparat mikrofotograficzny do fotografowania megaspor. Ponadto zebrano materjał węglowy dla badań megaspor ze wszystkich pokładów 54 kopalń Zagłębia, który to materjał ciągle się jeszcze uzupełnia. W październiku odbył prof. Nowak konferencję z pp. delegatami Unji (Dyr. Schnapka i Insp. Blitek), którym stworzono na finansowo tego przedsięwzięcia została przebarana przez P. Wojewodę Śląskiego. Na tej konferencji postanowiono wykonanie wszystkich zaprojektowanych prac i obiecano wyasygnować odpowiednie fundusze z Unji na dalsze badania. Prof. Nowak otrzymał też potem zawiadomienie od Unji, że przeznaczone kwoty mają być wypłacone zostały wyasygnowane w dwóch ratach.

b) W sprawie kandydatów na posady urzędników kontraktowych w Bibljotece Instytutu Śląskiego w związku z projektowanymi badaniami w zakresie historji gospodarczej Śląska, zwrócono się do prof. Bujaka i Rutkowskiego. Prof. Bujak przedstawił kandydatury pp. Edwarda Tomaszewskiego i dra Antoniego Walawendera a prof. Rutkowski p. Alfreda Fiechę ale dopiero od przyszłego roku, kiedy kandydat upora się ze swemi bieżącemi pracami.

Nad sprawozdaniem Sekretarza wywiązała się dyskusja, w której brali udział niemal wszyscy obecni, poczem uchwalono:

1) wystarać się w Uniwersytecie Jag. o dalszy urlop dla dra Bargiela, aby mógł przedłużyć swój pobyt w Wrocławiu do Świąt Bożego Narodzenia.

2) pracę Dra Dzięgla przekazać Wydziałowi II do regulaminowego traktowania.
3) polecić p. Marszałkowi Wolnemu na posady bibljoteczne obu kandydatów prof. Bujaka.

3) Z kolei przedstawił Sekretarz Komitetu program najbliższych prac, ~~w ramach tegorocznego~~ mających się wykonać do końca marca w ramach tegorocznego, przyjętego już budżetu.

a) Zostanie ukończony druk pracy Steinera o Sulkowie (6 ark.)

b) Dokończony będzie druk Pieśni Śląskich (5 ark.)

c) Wykończone będą plany 8 grodzisk, z których pozyskano zdjęcia topogr.

d) Rozpocznie się druk III tomu Historji Śląska, mający objąć prace dra Dąbrowskiego, Gumowskiego, Potkańy, Mikuckiego i Karim. Dobrowolskiego z zakresu sztuki, numizmatyki, heraldyki i historji kultury (Kodeks)

e) P. Barycz ma kończyć swoje prace nad stosunkami kulturalnymi Śląska z Krakowem w sobie dotrzenia

f) Wyda się 1 ~~do~~ numer Monografij historycznych z pracy dra Dzięgla.

g) Mgr. Nowogrodzki polecony przez prof. Dąbrowskiego ma wyjechać do Wrocławia dla zebrania materjałów do pracy pt. Zygmunt Stary w Głogowie.

h) Rozpocznie się druk pracy etnograficznej p. Gradysza o Zdobnictwie drewnianem na Śląsku, polecanej bardzo gorąco przez prof. Moszyńskiego.

i) Prof. Wotsch poleca pracę dra Zdz. Skiebera „Dawna przynależność

Lachów", której druk (1-2 ark.) może być wkrótce ukończony.

ś.) Prof. Smoleński polecił do druku gotowych prac geograficznych, mia-
nowicie mgra Korłowskiego Użytkowanie ziemi na Śląsku (2 ark.) oraz
o geografji osad na Śląsku (10 ark. i mapa). Na wniosek p. rektora Kutrze-
by uchwalono te prace geograficzne drukować nie każdą z osobna, ale w
większym komplecie, przyczem także muszą one przejść przez Wydział.

Powyższy program na najbliższy czas zatwierdzono, poczem Sekre-
tarz Komitetu przedstawił przejrzyste sprawozdanie rachunkowe do dnia
15 listopada br., oraz preliminarz budżetowy do końca marca 1934 br.

Z wypłaconej dotąd subwencji w kwocie 40.000 zł. wydano na druk prac,
badania prehistoryczne i archiwalne, prace nad węglem i na koszta admi-
nistracyjne razem sumę 32.222·88 zł., pozostałość wynosi 7.777·12
zł. Dolicza się do tego sporządzona na ten rok resztę subwencji w kwocie 21.000·00 zł. oraz zwrot
pożyczki na badanie węgla prof. Nowaka w kwocie 4.000 zł., otrzy-
mamy kwotę, mającą być wydaną do końca marca 32.777·12 zł. Wy-
datki preliminowane do końca marca wyniosą 36.863·40 zł., tak, że
będzie przekroczenie w sumie 4.086·28 zł. W sumie wydatków mie-
ści się także wynagrodzenie dla Sekretarza Komitetu uchwalone
w wysokości 600 zł. miesięcznie od 1 grudnia br.

Następnie Sekretarz Komitetu przedstawił dalszy program
prac na rok budżetowy 1934/5, przyczem punkt po punkcie przedyskutowano

ad. Język. Należałoby zorganizować pracę nad zbieraniem tekstów
gwarowych, w którym to celu mianoby zaangażować do pracy dra

St. Bąka. Uchwalono zwrócić się do Kuratorjum Śląskiego i do p. Wojewody o udzielenie Dr. Babowi na ten cel urlopu.

b) Po wydaniu pracy etnograficznej p. Gładysza o „Zdobnictwie drewnianem na Śląsku" przyjdzie kolej na dalsze jego prace, które ma znacznie potrwać, mianowicie rzecz o spinkach gorali śląskich i o zakazach w Beskidzie Śląskim.

c) Po wydaniu III tomu Historji Śląska przyjdzie kolej na druk tomu II, który obejmie prace prof. Silnickiego, Semkowicza, Grodeckiego, Tymienieckiego i Wojciechowskiego. Z tych praca prof. Tymienieckiego jest już gotowa, inne w przygotowaniu. Prof. Wojciechowski zamierza celem dokończenia swych badań nad miastami śląskiemi wyjechać na parę miesięcy do Wrocławia.

d) Z monografij historycznych mogłaby być wydana praca p. Suchodolskiego ze Lwowa o św. Jadwidze, ~~polecona przez prof. Zakrzewskiego~~ oraz praca p. Pelczarskiego (Lwów) pt. Wrocław w stosunku do Polski i Krzyżaków, obie polecone przez prof. Zakrzewskiego.

e) Prace prehistoryczne. Dr. Żurowski ~~projektuje~~ w roku przyszłym dalsze badania nad grodziskami śląskiemi. Należy uzupełnić badania z r. 1913 i wydać atlas grodzisk. W tym celu trzeba zaplanować na nowo dwa grodziska poprzednio tylko poprawione na podstawie starego planu inż. Karzera. Istnieje nadto możliwość zaplanowania dwóch grodzisk po stronie czechosłowackiej (w Cieszynie wielkim i w Grodku pod Jabłonkowem). Mają być nadto pofotografowane zdjęcia aeroplanowe

planowanych grodzisk oraz zebranie o ich okolicy naroby lokalne. Atlas grodzisk obejmie ok. 10 planów wraz z objaśniami fotograficznemi szczegółów, tekst objaśniający i mapę sytuacyjną. Rozpoczęte w 1933 r. w ~~Lubomji~~ badania archeologiczne prof. Antoniewicza będą kontynuowane, jak również wykopaliska Dra Jakimowicza na grodzisku w Lubomji.

f.) Praca Dra Barycza o stosunkach kulturalnych Śląska z Krakowem w dobie Stanisława rozstanie po ukończeniu odłana do druku, który prawdopodobnie ukończy się w roku przyszłym. Jeżeli jeden wyjazd jego na Śląsk będzie potrzebny,

g) Prof. Smoleński przedstawił program wydania prac geograficznych z terenu Śląska, których tematy szczegółowo omówił. Uchwalono stworzyć osobne wydawnictwo prac geograficznych nad Śląskiem.

h). Prof. Krzyżanowski projektuje za podobny dział prac ekonomicznych, do których należałby praca p. Masalskiego: Udział kobiet w robociźnie w kosztach produkcji na Śląsku a nadto projektuje monograficzne badania nad stosunkami gospodarczemi Śląska. Dr. Dr. Stefan Schmidt mógłby się podjąć opracowania z zakresu rolnictwa na Śląsku.

i) Prof. Nowak zapowiada na rok przyszły wydanie mapy geologicznej Beskidu śląskiego, która jest bliska ukończenia.

j.) Doc. Dr. Łoziński Walery nadesłał projekt przeprowadzenia badań glebowawczych na Śląsku, w tym celu należy zbierać profile gleby i przygotowywać materjał do mapy glebowawczej.

k) Wreszcie uchwalono dwie nagrody konkursowe na tematy historyczne: 1) Nagroda w wysokości 1000 zł. za pracę pt. Osadnictwo jej,

drugo z obrzeży Śląska (z w. śr. 2) w kwocie 2000 zł. : Historja jednego z miast na Śląsku. Termin nadesłania pracy ad 1) do końca r. 1934, pracy ad 2) do końca r. 1935.

4) Co przedyskutowaniu i uchwaleniu tego programu, Sekretarz Komitetu przedstawił przybliżony preliminarz budżetowy na r. 1934/5. Preliminarz ten, uwzględniając przekroczenie z poprzedniego roku w kwocie 4086·28 zł. przewiduje wydatki na badania, druk prac, nagrody, bank. i administrację w sumie 85.118·28 zł. z uprzedniem P. Woj. Grażyńskiego

P. Kurator Kuprzyński oświadczył, że ze względu na potrzebę uroczenie. ma (w roku przyszłym) Instytutu Śląskiego, mającego analogiczne cele jak Komitet, tylko o charakterze propagandowo-popularyzacyjnym, nie można się spodziewać subwencji wyższej nad 50.000 zł.

5) Na wniosek Sekretarza Komitetu dokonano kooptacji na jego członków pp. prof. Dąbrowskiego, prof. Morzyńskiego i Doc. Dra Żuławskiego.

6) Sprawy bieżące.

a) P. Tadeusz Dobrowolski zapytuje o zakres prac nad historją malarstwa na Śląsku, a szczególności, czy wchodzi w ten zakres malarstwo monumentalne i witrażowe, którego badania golów jest się podjąć i w tym celu odbyć podróż po Śląsku. Redaktor Historji Śląska p. rektor Kutrzeba oświadczył, że porozumie się w tym względzie z prof. Podlachą i w razie gdyby on tego malarstwa nie wciągał, mógłby P. Dobrowolski je uzupełnić.

b) Ks. rektor Michalski poruszył sprawę wydania komunikatu o pra-

cach Komitetu do prasy codziennej i czasopism naukowych. Po dyskusji, w której zabierali głos pp. Kutrzeba, Nowak, Dobrowolski Tadeusz, Bujak i Smoleński, uchwalono komunikatów do prasy codziennej nie dawać, natomiast dopuszczono informowanie o pracach Komitetu poważnych czasopism naukowych.

c) Dr Żurowski komunikuje, że gdy Dr Kurz z niemieckiej Śląsk. Ha zwrócił się za jego pośrednictwem do Min. o pozwolenie na badania przedhistoryczne na polskim Śląsku, Ministerstwo tej prośbie jego odmówiło.

d) Dr Kar. Dobrowolski zapytuje, czy Komitet nie zainicjowałby badań antropologicznych na Górnym Śląsku. Na wniosek prof. Smoleńskiego uchwalono zwrócić się do Min. Spraw Wojsk. (Departament uzupełnień) z odpowiednim wnioskiem w tej sprawie.

Na tem posiedzenie zamknięto.

K. Kutrzeba

Smoleński

16

III Posiedzenie Komitetu Wydawnictw Śląskich

D. 26 listopada 1934 r.

Przewodniczący: ks. rektor Konstanty Michalski – sekretarz Wład. Semkowicz

Obecni: członkowie: z Katowic P. Wojewoda śląski Grażyński, p. Prezes T.P.N. na Śląsku ks. prałat Kramek, p. Naczelnik Wydziału Ośw. Publ. W.Śl. Kuperczyński, p. Dyrekt. Muzeum Śląskiego T. Dobrowolski, p. Dyrektor Instytutu Śląskiego Lutman oraz p. Sekretarz Gen. P.T.N. Kutrzeba, prof. Ks. Adam Dobroń Krzyżanowski, prof. Kazimierz Morzycki, prof. Nitsch, prof. Nowak, prof. Smoleński, prof. Szafer i doc. dr. Żurowski

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z d. 16 listop. 1933 r.

2. Sekretarz Komitetu prof. Semkowicz złożył sprawozdanie z czynności w ciągu minionego okresu od ostatniego posiedzenia.

1. *Prehistorja.* a) Wydawnictwa. Na ukończeniu jest druk 1 zeszytu Prac prehistorycznych śląskich, który obejmuje cztery sprawozdania z badań wykopaliskowych, przeprowadzonych na Śląsku w lecie r. 1933, a mianowicie: 1) ogólne sprawozdanie doc. dra J. Żurowskiego o badaniach nad grodziskami i zamczyskami śląskiemi, 2) sprawozdanie dra R. Jakimowicza o badaniach wstępnych na grodzisku w Kuchelniańskim Lesie w powiecie rybnickim, 3) sprawozdanie prof. Wł. Kostrzewskiego z badań terenowych w woj. śląskiem i wreszcie 4) sprawozdanie prof. Wł. Antoniewicza z wycieczki wywiadowczej na obszar powiatu lublinieckiego. Sprawozdania te będą ilustro-

wane szeregiem planów, przekrojów i zdjęć fotograficznych. Ponadto jest w przygotowaniu Atlas grodzisk i zamczysk w województwie śląskiem; po ustaleniu sposobu wykonania planów sporządzono je na około 40 kalkach. Sporządzanie klisz cynkowych w toku.

b) Prace terenowe, przedsięwzięte w lecie b. r. objęły: 1) dalsze planowanie grodzisk przez inż. F. Kucharskiego i A. Launera, mianowicie zdjęcia terenowe grodzisk w Międzyświeciu i Starem Bielsku; 2) prof. dr St. Bąk gromadził materjał toponomastyczny z okolicy opracowywanych grodzisk, a wizytator L. Musioł zbierał wiadomości źródłowe do historji tych grodzisk; 3) dalsze prace wykopaliskowe prowadził dr Jakimowicz na grodzisku w Kuchelniańskim Lesie, gdzie odkrył ślady drewnianych umocnień, z których porobił odlewy gipsowe; prof. Kostrzewski badał późnorzymską osadę w Rybnie Kolonji w powiecie tarnogórskim, osadę łużycką w Repecku, osadę ceramiki sznurowej w Piasecznie, osadę ceramiki prafińskiej w Piłce, nadto odkrył szereg nowych stanowisk w pow. tarnogórskim i lublinieckim. Sprawozdanie z tych badań ukaże się w roku przyszłym.

2. *Antropologja.* Prof. K. Stołyhwo odbył w lipcu i sierpniu pierwszą wycieczkę badawczą dla pomiarów antropologicznych na Śląsku, w której wzięli prócz niego udział asystenci: dr Br. Jasicki i dr L. Sedlaczek-Komorowski oraz p. H. Owsianówna, pracownica Inst. Nauk. Antrop. w Warszawie, ponadto dwie słuchaczki Uniwersytetu Jagiellońskiego i pomocnik techniczny. Wyprawa wybrała się na te badania specjalnie skonstruowaną łodzią, która służyła jej nie-

tylko za środek lokomocji, ale i za mieszkanie, posiadała nadto ciemnię fotograficzną. Łódź ta, zaholowana przygodnemi statkami i galarami wgórę Wisły, a następnie wgórę Przemszy, dowiozła wyprawę do wsi Jazd, od której rozpoczęto badania antropologiczne. Zbadano w okolicy Jazdu prócz tej wsi Dziećkowice i Imielin, a następnie z postoju w Małym Chełmie zrobiono wyprawy do Wielkiego Chełmu, Gamratu, Kopciowic i Piasku, wreszcie w dalszych etapach zbadano Czarnuchowice, Zabrzeg, Bieruń Nowy, Bijasowice i Kopań, poczem spłynięto spowrotem temi samemi rzekami do Krakowa. Zbadano ogółem 624 osoby, na każdym osobniku badając 38 cech, które dadzą podstawę do obliczenia 29 wskaźników, czyli razem 67 cech; każdą osobę fotografowano w dwóch pozycjach. Badanie przeprowadzano rodzinami, zasięgając w każdym wypadku wiadomości o stosunkach pokrewieństwa. Obecnie cały ten materjał porządkuje p. Owsianówna, która też oblicza wskaźniki, poczem prof. Stołyhwo przystąpi do przygotowania wspólnej pracy o Strukturze antropologicznej pogranicza wschodniego w pow. pszczyńskim.

3. *Historja.* Rozpoczął się druk III-go tomu Historji Śląska do końca w. XIV, poświęconego sztuce i kulturze Śląska. Wydrukowano dotąd pracę doc. dra M. Gębarowicza: Architektura i rzeźba na Śląsku do schyłku XIV w. i dyr. dra T. Dobrowolskiego: Śląskie malarstwo ścienne i sztalugowe do pocz. XV w. Obie te prace zdobi 37 rycin w tekście i 58 tablic na papierze kredowym. W najbliższym czasie rozpocznie się składać gotowa już praca prof.

Wł. Podlachy o Iluminatorstwie na Śląsku do końca w. XIV, poczem przyjdzie kolej na dwie gotowe już prace dyr. dra M. Gumowskiego o sfragistyce i numizmatyce śląskiej; zakończy ten tom rozprawa dra S. Mikuckiego o herbie Śląska. Artykuł doc. dra K. Dobrowolskiego spowodu wyjazdu autora zagranicę będzie mógł się pojawić dopiero w tomie II Historji Śląska, który wyjdzie po tomie III.

b) Prace monograficzne z dziejów Śląska. Dr Wł. Dzięgiel odbył w zimie ub. r. podróż do Wiednia, a w lecie b. r. do Wrocławia, gdzie w archiwach i bibljotekach uzupełnił swą pracę p. t. Utrata księstw Raciborskiego i Opolskiego przez królowę Ludwikę Marję w r. 1666; szczególnie cenny materjał zyskał w Archiwum Państwowem w Wrocławiu do stosunków wewnętrznych tych księstw za rządów polskich. Praca niebawem będzie gotowa i druk jej wkrótce się rozpocznie. — Wizytator L. Musioł kończy obszerną pracę o osadnictwie w ziemi pszczyńskiej i spodziewa się ją już rychło nadesłać Komitetowi, poczem zostanie ona przedstawiona Wydziałowi II P. A. U. do aprobaty. — S. Benigna Suchoń, urszulanka, obecnie w Rybniku, opracowała pod kierunkiem prof. St. Zakrzewskiego we Lwowie monografję o św. Jadwidze, księżnej śląskiej. Obecnie uzupełnia ją i przerabia na podstawie wskazówek prof. Zakrzewskiego i Semkowicza. — Dr St. Nowogrodzki, który pracuje nad historją rządów Zygmunta Starego w Głogowie i na całym Śląsku w l. 1499—1506, odbył z zasiłku Komitetu w lecie b. r. podróż do Wrocławia, Głogowa, Pragi i Wiednia, gdzie zebrał sporo nowego materjału, który

obecnie opracowuje. Przy tej sposobności zbadał i wybrał do sporządzenia odlewów w Archiwum Państwowem w Wrocławiu sto kilkadziesiąt pieczęci książąt śląskich z w. XIV, które oddadzą usługi przy opracowywaniu rozwoju herbu śląskiego oraz przy dalszych badaniach nad sfragistyką książęcą na Śląsku.

c) Stosunki kulturalne Śląska z Polską w dobie odrodzenia. Dr H. Barycz, który się niemi zajmuje, odbył w b. r. ponownie podróż do archiwów śląskich. Praca objęła wszystkie publiczne archiwa i bibljoteki Wrocławia oraz dwa zbiory prowincjonalne w Lignicy i Brzegu. Poszukiwania swoje prowadził zarówno w dziale rękopisów, jak i starych druków, chronologicznie przekraczając epokę odrodzenia i obejmując jeszcze wiek XVII i pocz. XVIII. W Wrocławiu wyzyskał dr Barycz w całości Archiwum Diecezjalne i Miejskie, bibljotekę Gimnazjum św. Elżbiety, M. Magdaleny, a częściowo Archiwum Państwowe oraz bibljoteki Uniwersytecką i Miejską.

4. *Językoznawstwo.* Pracy nad zbieraniem tekstów gwarowych Śląska podjął się dr St. Bąk, prof. gimn. w Mikołowie, który projektuje w najbliższym czasie: a) opracowanie zebranych już starszych i nowszych tekstów z Paniów i Bierunia oraz tekstów znad Odry (Buków), b) systematyczne zbieranie tekstów gwarowych w pow. pszczyńskim. Ponadto opracowuje, jak wyżej wspomniano, nazwy toponomastyczne na obszarze grodzisk śląskich.

5. *Etnografja.* W najbliższym czasie przystąpi się do uporządkowania i opracowania redakcyjnego II tomu Pieśni ludowych z Polskiego Śląska, zebra-

nych przez ks. E. Szramka z rękopisów A. Cinciały i J. Rogera. Ponieważ prof. J. St. Bystroń przeniósł się do Warszawy i nie będzie mógł w najbliższym czasie zająć się tą sprawą, Komitet odda ten tom do zredagowania innej fachowej osobie.

6. *Sztuka ludowa Śląska.* Druk obszernej i bogato ilustrowanej pracy mgra M. Gładysza, Zdobnictwo drzewne górali w Beskidzie śląskim, rozpoczął się i szybko postępuje. Obecnie przystąpił tenże autor do opracowywania Zdobnictwa metalowego w Beskidzie śląskim. P. Fr. Strzałko, który bada drewniane budownictwo kościelne na Śląsku, odbył dwie wycieczki naukowe, jedną po województwie śląskiem, drugą na teren Śląska opolskiego i czeskiego oraz Moraw, skąd przywiózł bogaty plon w zdjęciach fotograficznych, do których opracowania obecnie się zabrał.

7. *Stosunki gospodarcze Śląska.* Praca p. Jerzego Massalskiego o udziale robocizny w kosztach produkcji węgla na Śląsku już jest wydrukowana. Autor przygotowuje się obecnie do dalszych prac nad produkcją węgla. — Doc. dr St. Schmidt pracował w dalszym ciągu nad sprawą zaopatrzenia Śląska w mleko.

8. *Geografja.* Pod kierunkiem prof. J. Smoleńskiego przygotowuje się w Instytucie Geograficznym U. J. szereg prac z zakresu geografji Śląska. W tym celu sporządzone zostały dla przyszłego Atlasu Śląska dwie mapy robocze w skali 1 : 300.000, z których jedna obejmuje sieć rzeczną, kolejową, drożną, lasy i łąki oraz ważniejsze miejscowości, druga zawiera sieć gminną. Z gotowych prac wymienić trzeba dwie: dra Marchacza, Monografja Świętochłowic, i mgra J. Barthla

Górny Śląsk w polskiej gospodarce narodowej. Inne prace są w toku lub na ukończeniu; dotyczą one geografji miast śląskich, stosunków narodowościowych, antropogeografji, geografji gospodarczej i geografji osadniczej. Pod kierunkiem prof. St. Pawłowskiego w Poznaniu wykonana została praca p. St. Zajchowskiej, Osadnictwo wiejskie na Śląsku Cieszyńskim, która po uzupełnieniu i skorygowaniu niektórych szczegółów będzie mogła pójść do druku.

9. *Geologja.* a) Badanie węgla. Dzięki poparciu p. wojewody dra M. Grażyńskiego otrzymała Akademja znaczniejsze subwencje na cele badania węgla od Unji Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego tudzież z Funduszu Ministerstwa Przemysłu i Handlu przy poparciu dyrektora Depart. Górn.-Hutn. p. Pechego. Dzięki tym funduszom mógł prof. dr Jan Nowak rozwinąć planową pracę nad badaniem megaspor. Ukazała się z tego zakresu I część publikacji dra J. Zerndta jako 1 zeszyt Prac geologicznych śląskich w języku francuskim p. t. Les mégaspores du bassin houiller polonais, zawierająca obok 55 stron tekstu dużego 4° 32 tablic światłodrukowych, wykonanych w krakowskiej firmie Akropol. Praca ta, przedstawiona na Międzynarodowym Kongresie Geograficznym przez prof. Nowaka, wywołała żywe zainteresowanie, jak niemniej bardzo pochlebne głosy w literaturze zagranicznej. Praca nad megasporami, która w wyżej wspomnianej publikacji objęła 21 kopalń Zagłębia na 57, z których zebrano materjał, rozwija się dalej pomyślnie, i dr Zerndt przystąpił już do opracowania reszty 36

23 13

kopalń, któryto materjał znajdzie pomieszczenie w 2-im zeszycie Prac geologicznych.

b) Mapa geologiczna Beskidów śląskich. Praca terenowa nad tą mapą, prowadzona pod kierunkiem prof. J. Nowaka, została w tym roku niemal doprowadzona do końca i byłaby zupełnie ukończona, gdyby nie nieszczęśliwy wypadek, jakiemu uległ jeden z współpracowników. Mgr Jadw. Burtanówna opracowała zachodnią część arkusza Żywiec, w obszarze źródliskowym Brennicy, Wisły i Olzy skartowała 208 km². Dr K. Konior ukończył skartowanie pn.-zach. ćwiartki arkusza Biała-Bielsko i skartował zach. ćwiartkę tegoż arkusza. Dr M. Książkiewicz opracował karpacką część arkusza Cieszyn pn. i ukończył skartowanie polskiej części Cieszyna pd. na obszarze 130 km². Dr Stanisław Sokołowski wykonał zdjęcie obszaru, przylegającego do województwa śląskiego w dolinie Żylicy, na przestrzeni od Klimczoka po Malinowską Skałę i szczyt Skrzycznego. Pozostały do opracowania nieznaczny obszar zostanie uzupełniony w przyszłym roku, poczem będzie można przystąpić do wykonania mapy.

c) Mapa geologiczna Zagłębia węglowego sporządzona została przez inż. L. Kowalskiego w skali 1:50.000. Opiera się ona na własnych, zupełnie nowych i oryginalnych zdjęciach terenowych, rozpoczętych jeszcze w r. 1923, a prowadzonych bez przerwy do końca bieżącego roku roboczego. Inż. Kowalski wykonał te zdjęcia na zlecenie szeregu firm kopalnianych; zdjęty obszar obejmuje problemy tektoniczne pogranicza śląskiego nad Przemszą, a więc związanie terenu węglowego górnośląskiego z małopolskim. Zdjęcia wy-

konano częścią na mapach katastralnych (austrjackiej i pruskiej), a częścią na mapach sztabowych austrjackich i rosyjskich o dużej skali. Przynoszą one niezmiernie cenne wyniki, tyczące się dyslokacyj, które autor zróżnicował na przedtriasowe i potriasowe, a nadto uzyskał ścisłe ujęcie bardzo młodych ruchów tektonicznych z końca górnego miocenu. Do mapy dodany będzie tekst polski z obszernem streszczeniem niemieckiem, a nadto w tekście podana będzie jeszcze jedna mapa pokładowa z identyfikacją pokładów małopolskich i śląskich.

d) Dyluwjum Śląska opracowane zostało przez dra M. Książkiewicza w związku z zdjęciami mapy geologicznej Beskidów śląskich. Obejmuje ona podnóże Karpat w okolicy Cieszyna i jest gotowa do druku wraz z mapą.

10. *Gleboznawstwo.* Badania gleboznawcze prof. W. Łozińskiego, przedsięwzięte w b. r., objęły ustalenie rodzajów i typów gleb oraz przeglądowe zbadanie gleb w obszarze pszczyńsko-rybnickim i tarnogórsko-lublinieckim. Uwzględniały one przedewszystkiem gleby lepsze, nie spuszczając z oka zagadnień ogólnych, jak panowanie typu glejowego, zależność lasu od podłoża i charakter tegoż, występowanie profilów zbielicowanych, stosunek lasu do bagien i t. p.

Nad powyższem sprawozdaniem Sekretarza Komitetu wywiązała się dyskusja, w której brali udział niemal wszyscy obecni. Na wniosek p. Sekr. Gen. Kutrzeby uchwalono - wobec trudności częstego zwoływania Komitetu - pozostawić Prezydjum decyzję w sprawie przyjmowania do druku prac, gdy przejdą przez odpowiednie Wydziały, po zasięgnięciu zgody p. Wojewody w kwestji finansowej. W sprawie badań antropologicznych prof. Stołyhwy ~~Kwiatkowska~~ wyrażono dezy-

derat, aby badania te po redukcji cech do 18-tu objęły możliwie cały
powiat pszczyński. Co do historii Śląska p. wojewoda Grażyński wyraził
życzenie, aby tom III mógł się ukazać do pierwszych marca b.r. W spra-
wie badań językowych na Śląsku zgodzono się, aby teksty gwarowe wydawane w mia-
rę ich gromadzenia a/ks. prof. Nitsch i/ rektor Michalski wskazali jako drugiego obok dra
Bąka pracownika na tej niwie ks. P. Gołąba (Verbi Domini) z Górnego Śląska,
który pochodząc ze Schodnicy na Śląsku Opolskim, mając dobre przygoto-
wanie językowe, mógłby w tym względzie dać dużo usługi. Polecono Kubina,
by wszedł w porozumienie z prof. Nitscha, aby w tym celu porozumiał się z ks. Gołą-
bem i zaangażował go do pracy. Prof. Nitsch i prof. Nowak zapytują o
stanowisko Instytutu Śląskiego do Komitetu Wydawniczego Śląskiego (z powodu
podjęcia przez Instytut wydawnictwa pośrednego charakteru i potrzebom nauki
polskiej o Śląsku). Postanowiono sprawę tę poruszyć w dyskusji generalnej nad
programem dalszej pracy. Wobec podniecenia wszystkich co do spół-
nościi wyników pracy doc. Schmidta nad sprawą zaopatrzenia Śląska w mleko,
do w stosunku do wysiłków na nią kosztów, prof. Krzyżanowski pod-
niósł wysoki poziom metodologiczny tej pracy a p. wojewoda Grażyń-
ski wskazał na ważność jej dla kwestji reorganizacji konsumpcji
mleka na Śląsku. Uchwalono pracę tę kontynuować. Co do prac geo-
graficznych prof. Szyszyłowski usprawiedliwił zwłokę w organizacji tych prac
Kongresem geograficznym i zapowiedział przygotowywanie materjałów do
Atlasu Śląskiego, mającego objąć około 50 map, obok których równo-
legle postępują prace kartograficzne. Prof. Nowak podniósł zainteresowa-

nić, jakie wzbudziło na Zachodzie, w literaturze niemieckiej, angielskiej i amerykańskiej pojawienie się pracy Dra Zeumdta o Megaspirach. Na wniosek prof. Kowalika uchwalono wydać gotową pracę Dra. Książkiewicza o dyluwjum śląskiem oraz przystąpić do roboty mapy zagłębia węglowego inż. Kowalskiego. W sprawie prac glebowniczych prof. Dzierżbickiego podniósł prof. Kaper brak u niego aparatury i ograniczenie się tylko do obserwacji powierzchownej. Radzi, aby prof. Dzierżbicki wszedł w kontakt z pracownikami i oświadcza gotowość użyczenia mu swego aparatu. Prof. Smoleński prosi o dostarczenie materjałów, odnoszących się do opisu ludności według gmin; wojew. Grabyński obiecuje te materjały wyjednać.

Następnie sekretarz Komitetu przedstawił program najbliższych prac, mających się wykonać do końca marca 1935 r. w ramach tegorocznego budżetu:

1. Prehistorja: rozpoczęcie doborowego druku I zeszytu prac Prehistorycznych oraz w dalszym ciągu przygotowywać się będzie do wydania Atlasu grodzisk i zamczysk na Śląsku.

2. Antropologja: ma być opracowywany materjał zebrany w czasie ferji letnich

3. Historja Śląska: zamierzone jest doborowanie druku tomu III, obejmującego sztukę, sfragistykę, numizmatykę i heraldykę Śląska.

Z historycznych prac monograficznych będą mogły być wydane prace Dra Dzięgla, Dra Nowaczyńskiego i p. Musioła, o ile zostaną na czas dostarczone

i przejdą przez aprobatę Wydziału II.

4. Stosunki kulturalne Śląska z Polską: przewidziany jest jeszcze jeden wyjazd Dra Barycza na Śląsk, celem zbadania dokończenia poszukiwań w Wrocławiu oraz na prowincji", w Brzegu, Nysie, Byczynie i Landesbut, gdzie ma być sfotografowana księga (katalog) polskich Neptuna z XVI w.

5. Prace językowe: gotowe teksty gwarowe, zebrane przez Dra Borka mają być wydane drukiem.

6. Pieśni ludowe z Polskiego Śląska: zamierzone jest przygotowanie do druku tomu II.

7. Sztuka ludowa Śląska: Ukończenie druku książki Dra Kalyszka o Zdobnictwie drzewem górali Beskidowych.

8. Prace ekonomiczne: Dla kontynuowane mają badania Doc. Schmidta nad zaopatrzeniem Śląska w mleko, które mają być ukończone do marca.

9. Prace geograficzne: wydanie 1-2 prac gotowych z geografji Śląska.

10. Prace geologiczne: Dalsze prace Dra Zemdta nad niegazowanymi wodami stojącymi do dyspozycji funduszu. Inż. Kowalski obiecuje do końca marca ~~dostarczyć~~ przygotować do druku mapę zasobów węglowego Śląskiego z obszaru Orzesznika - K. Orzesznej - Żwirki - Wł.; Kl. Chełm na G. Śląsku oraz Szczakowa - Jaworzno - Ciężkowice, Jeleń - Byczyna - Chełmek na Kl. Śl., Kl. Wydrukowanie pracy Dra Krzyżkiewicza o dyluwjum Śląskiem.

11. Prace gleboznawcze: wypracowanie metodycznych rezultatów poprzednio badanych w obszarach

Powyższy program na najbliższy czas uchwalono, poczem Sekretarz Komitetu przedstawił szczegółowe sprawozdanie rachunkowe do dnia 15 ~~20~~ listopada br. oraz preliminarz budżetowy do końca marca 1955. Pozostałość kasowa w d. 1 kwietnia 1954 wynosiła zł. 16.685.24, po doliczeniu subwencji na r. 1954/5 w kwocie zł. 50.000, suma do wydania na r. 1954/5 wynosi 66.685 zł. 24 gr. Z tego wydano do 15 listopada 1954 kwotę 38.975.78 zł., pozostaje do wydania do 31 marca 1955 r. zł. 24.709.46 gr. Suma preliminowanych wydatków wynosi 30.350 zł. tak, że przewidywany jest deficyt w kwocie 2640 zł. 54 gr.

Następnie sekretarz Komitetu nakreślił dalszy program prac na rok budżetowy ~~1954/5~~ 1954/5:

a) Prehistorja: Wydanie zeszytu II zeszyt prac prehistorycznych, który obejmie wyniki badań z r. 1954. Projektowane są dalsze prace terenowe (a w Lesie r. 1955 zwłaszcza): zbadanie i zaplanowanie nowych objektów w Korczynie i Lelowicach, nadto zaplanowanie objektów w Brzeźcy, Jaworznowskiej (Grótek) i Podobrze koło Cieszyna. Kontynuowane będą badania podziemne w Lesie Kuchelwiańskim przez dra Jakimowicza oraz badania prof. Kostrzewskiego nad osadami neolitycznemi w Rybnicku oraz osady pradziejowej w Brzesku i cmentarza w Leśnicy.

b) Antropologja: W ciągu pory letniej 1955 projektowane są dalsze badania, które obejmą wschodnie pogranicze oraz część pogranicza południowego powiatu pszczyńskiego, ewent. pozostałe będą badania w innych jeszcze punktach tego powiatu.

c. Historja Śląska. Po wydrukowaniu tomu III projektuje się do przyszłego przygotowania materjałów do tomu II 2o. W opracowaniu jest rycerstwo śląskie przez prof. Semkowicza, wieś śląska przez prof. Grodeckiego i miasta śląskie przez prof. Wojciechowskiego, który wyjeżdża się do niebawem do Wrocławia na dłuższe studja archiwalne

d) Prace językowe: projektuje się wyprawę ks. Fońska na Śląsk opol. celem zdobycia tekstów gwarowych, Dr Bąk zaś opracowuje materjał onomastyczny na terenie powiatu śląskich.

e) Sztuka ludowa śląska: Mgr. Hadyna uzupełnia dotychczasowe materjały do zdobnictwa metalowego góralu beskidowych.

f.) Prace ekonomiczne. Doc. Schmidt dotychczas opracowywał zebrany materjał do zaopatrzenia Śląska w mleko, a Mgr. Jerzy Kassalski dotychczas przygotował na pracę o środkach węgla w Polsce.

g) Prace geograficzne: Przewidziany jest druk pracy Dr Marchaczka, monografja Świętochłowic a ponadto szereg dalszych prac, dla których można by przewidzieć ok. 20-30 arkuszy druku.

h) Prace geologiczne. W miarę funduszów wydany będzie drugi zeszyt pracy Dr Zemdta o meglaporach, obejmujący resztę kopalń, eksploatujących węgiel w warstwach brzeżnych i siodłowych. Inż. Kowalski projektuje kontynuację zdjęć geologicznych w zagłębiu śląskiem w kierunku południowym oraz wschodnim. Dokończone zostaną badania geologiczne na obszarze Beskidu śląskiego celem wydania

mapy geologicznej tego terenu. Badania nad dyluwium śląskiem roz. przerzone zostaną na obszar plejstocenu.

i) Prace glebonawcze: obejmą badanie terenów w obrębach poz. występowych oraz gleb polnych, które wobec szczególnego uwzgl. dnienia w dotychczasowych badaniach obszarów leśnych, wysunięte będą w r. 1935 na plan pierwszy. Może też będzie można rozpocząć w tym roku gleby Śląska leśne.

Nad programem przedstawionym przez Sekretarza Komitetu wywiązała się dyskusja.

Prof. Szafer przedstawił potrzeby naukowe w dziedzinie botaniki. Chodziłoby przedewszystkiem o opracowanie i ogłoszenie szaty roślinnej Śląska, która to praca rozpoczęta a częściowo wykonana dział przyrodniczy Muzeum Śląskiego w Katowicach z inicjatywy kustosza tego działu doc. M.J. Dr Szaf. li Kotlowskiej. Obecnie Komitet miałby przejąć dalsze w tym kierunku prace i wydać w najbliższym czasie zbiorową publikację o szacie roślin. nej Śląska, cz. I. Pogórze Cieszyńskie, do której szereg prac jest już gotowych. W związku z temi pracami pożądanem byłoby udzielenie subwencji szeregowi współpracowników na dalsze badania w terenie Beskidów Śląskich, w miesiącach letnich. Druga sprawa to badania torfowisk Śląskich, które wykonane zostaną w najbliższym czasie w Instytucie botan. M.J. metodą analizy pyłkowej. Trzeci postulat to badania nad wpływem wyziewów gazowych, odpływów i odpadków zakładów przemysłowych na szatę roślinną Śląska z uwzględnieniem postulatów hi.

gierny społecznej i komisji planów regionalnych Śląska. Rozpoczęcie tych badań zależne jest od uzyskania na ten cel specjalnych funduszów, które może będą mogły być udzielone przez przemysł i miasta śląskie, oraz od uzgodnienia ich programu z Śląskim Urzędem Wojewódzkim.

Prof. Krzyżanowski podaje do wiadomości, że nieżyjący już p. Mgr. Jerzy Malczewski, autor pracy wydanej nakładem Kom. Wyd. Śl. o Uzbrojeniu robocizny w koszty produkcji węgla na Śląsku, zamierzał kontynuować te prace i przygotowuje rozprawę o produkcji węgla w Polsce, która mogłaby również wejść do programu prac ekonomicznych Komitetu. Proponuje wstawić na ten cel do budżetu kwotę 1500 zł.

Prof. Nitsch proponuje, aby na badania językowe i konserwacja wstawić do pkt preliminarza kwotę zł. 2000.

Woj. Grzybiński podnosi, że biorąc pod uwagę terytorialny zasięg Śląska, musimy interesować się również potrzebami naukowemi Śląska opolskiego, jak i Śląska Cieszyńskiego, przyczem należy wciągnąć w obręb tego terytorjum i Oderskie jako historyczną przynależność Śląska Cieszyńskiego. Również należy dążyć do rozszerzenia podstaw finansowych przez uzyskanie subwencji z innych źródeł, jak Min. Przem. i Handlu, gdzie zaś wchodzą w grę monografje miast, można się zwrócić do budżetów miejskich; podobnie inne prace mogłyby korzystać ze specjalnych funduszów. P. Wojewoda wskazuje, że ~~nie ma~~ program nie uwzględnił dwóch zagadnień niezmiernie ważnych, mających pierwszorzędne znaczenie politycznie, tj. Kwestji mniejszościowej i kwestji rozwoju przemysłu na Śląsku. Za bardzo ważne

uważa również studja nad językiem polskim na Śląsku oraz opraco-
wanie piśmiennictwa śląskiego. Instytutem wcale się nie przerazi
gdyż budżet śląski stale się poprawia się i ma nadzieję zasilenia Komitetu
w przyszłym roku wydatną subwencją. Co się tyczy stosunku Komi-
tetu Wyd. Śl. do Instytutu Śląskiego, to rozdział ten jest zupeł-
nie jasny i naturalny: Komitet podejmuje poważne studja ści-
śle naukowe, podczas gdy Instytut ma zadania aktualne, propa-
gandowe, popularyzujące wiedzę naukową, organizowanie imprez
naukowych itp. Oczywiście te programy też mogą się czasem skrzyżo-
wać, ale dlatego wnosi, aby Dyrektor Instytutu wszedł do Komite-
tu, podobnie jak p. Sekr. Gen. Akad. wchodzi do Kuratorjum Ins.
tytutu.

Prof. Kutrzeba proponuje ze względu na usunięcie się ~~od pr~~
z Komitetu prof. Bujaka powołanie do niego prof. Rutkowskie-
go z Poznania, pod którego kierunkiem mogłaby być opracowana
historja uniwersytetu na Śląsku. Co do opracowania piśmienni-
twa polskiego na Śląsku, to rzecz ta jest do pomyślenia i o ile
wie, pracuje nad tem zagadnieniem prof. Tad. Grabowski w Cz-
ernin. Wydanie przez Instytut Śląski publikacji o
stanie i potrzebach naukowych ~~o~~ o Śląsku uważa za pożądane.

Na wniosek prof. Kutrzeby ~~wybrano~~ uchwalono wydać na radzie
nistetu prof. Jana Rutkowskiego i dyr. Romana Lutmana.

Dyr. Lutman przedstawia program prac Instytutu Śląskiego na najbliższą przyszłość, kładąc nacisk na ważność ~~zaw~~ podjętej publikacji o stanie i potrzebach nauki polskiej o Śląsku.

Dyr. Dobrowolski zwraca uwagę na pracę p. Pawła Besiaka „Dzieje piśmiennictwa śląskiego" co do której wartości należałoby się porozumieć z prof. Chrzanowskiego.

Na wniosek p. Sekr. Gener. P.A.N. podniesiono honorarjum Sekretarza Komitetu ze 100 na 200 zł. miesięcznie.

W końcu przyjęto budżet Komitetu na r. 1935/6 i powierzono Prezydjum tegoż ostateczne jego ustalenie w ramach ~~przyznan~~ mającej być przyznaną subwencji.

Przystąpiono do spraw bieżących.

Sekretarz Komitetu Senkowicz ~~powiadomił~~ powiadomił sprawę Stacji naukowej w Wrocławiu, która to misja ~~powierzył~~ powierzył p. Dyr. Lutman w liście do Akademji po porozumieniu się z Konsulem Rzpltej polskiej w Wrocławiu. P. Dyr. Lutman oświadcza, że Instytut przewidział na ten cel pewną kwotę w swoim budżecie. Na wniosek prof. Krzyżanowskiego przekazano tę sprawę Prezydjum Komitetu do porozumienia z Instytutem Śląskim.

Na tem posiedzenie zamknięto

Senkowicz
Sekr. Kom.

Krzyżanowski

IV Posiedzenia Komitetu Wydawnictw Śląskich

d. 28 listopada 1935 r.

Przewodniczący (pod nieobecność ks. prof. Michalskiego) p. woj. Grażyński, (sekretarz Wł. Semkowicz)

Obecni członkowie Komitetu: z Katowic: w zast. Marszałka Sejmu p. Wład. Dąbrowski, Prezes Tow. Przyj. Nauk na Śląsku ks. prałat Szramek, Dyrektor Muzeum Śląskiego Tad. Dobrowolski, Dyrektor Instytutu Śląskiego p. Roman Lutman, z Krakowa: p. Sekretarz Generalny P. A. U. p. Stanisław Kutrzeba, prof. Kazimierz Dobrowolski, prof. Adam Krzyżanowski, prof. Kazimierz Nitsch, prof. Jan Nowak, prof. Jerzy Smoleński, i prof. Władysław Szafer, (i doc. W. Żaworski) z Poznania prof. Jan Rutkowski.

1. Odczytano i przyjęto z poprawką prof. Nitscha protokół posiedzenia z 28 listopada 1934 r.

2. Sekretarz Komitetu Semkowicz złożył sprawozdanie z czynności Komitetu w ciągu ubiegłego okresu od ostatniego posiedzenia.

1. *Antropologja.* Prof. Kazimierz i Eugenja Stołyhwowie przy pomocy swych asystentów dra L. Sedlaczka-Komorowskiego i dra B. Jasickiego oraz kilku słuchaczy ukończyli (przeprowadzili) badania antropologiczne na terenie powiatu pszczyńskiego, zbadawszy ~~w 47 miejscowościach 4643~~ około 1000 ludzi; ~~obecnie przystąpili do opracowania tego bogatego materjału~~.

2. *Prehistorja.* a) Wydawnictwa. Ukończono druk 1 zeszytu Prac prehistorycznych śląskich, obejmującego sprawozdania z badań wykopaliskowych, przeprowadzonych na Śląsku w lecie r. 1933 przez dra J. Żurowskiego, dra R. Jakimowicza, prof. J. Kostrzewskiego i prof. Wł. Antoniewicza. ~~Na ukończeniu~~ (w druku) 2 zeszyt tychże Prac, który zawiera sprawozdanie z badań prehistorycznych w r. 1934 przez dra J. Żurowskiego, dra R. Jakimowicza i prof.

Kostrzewskiego. Oba te zeszyty ilustrowane są licznemi rycinami, planami, przekrojami i zdjęciami fotograficznemi. Do przygotowanego Atlasu grodzisk i zamczysk w województwie śląskiem sporządzono trójkolorowe klisze cynkowe z objektów zaplanowanych; poczem po dokładnem skolacjonowaniu przystąpiono do druku tablic Atlasu. Dr St. Bąk zgromadził materjał toponomastyczny z okolicy opracowywanych 10 grodzisk, który inż. A. Launer wpisał w kopje planów katastralnych odpowiednich miejscowości wedle zasad, ustalonych przez prof. K. Nitscha w ten sposób, że nazwy te pomieszczone zostaną na mapkach katastralnych w transkrypcji literackiej, a w tekście Atlasu w pisowni fonetycznej. Poczyniono wreszcie zdjęcia fotograficzne z szeregu grodzisk (m. i. zdjęcie panoramiczne grodziska Lubomji przez fotografa p. Muchę) oraz zdjęcia aeroplanowe niektórych grodzisk i zamków, sporządzone przez 2 pułk lotniczy w Krakowie. Ze zdjęć tych sporządza się klisze cynkowe. Dr Żurowski i dr Jakimowicz zbierali w dalszym ciągu wiadomości o grodziskach i zamczyskach w woj. śląskiem i wykryli ślady tychże w około 20 miejscowościach. Po zaszłej w styczniu b. r. śmierci ś. p. J. Żurowskiego redakcji Prac prehistorycznych oraz dokończenia wydawnictwa Atlasu podjął się dr R. Jakimowicz.

b) Prace wykopaliskowe prowadzone były w lecie r. 1935 przez dra R. Jakimowicza, który w dalszym ciągu rozkopywał grodzisko w Kuchelniańskim Lesie z nowym, bardzo poważnym rezultatem. Prof. Kostrzewski, zajęty wykopaliskami w Biskupinie

wielkopolskim, w tym roku badań na Śląsku nie kontynuował.

3. *Historja.* a) Historja Śląska. Wyszedł z druku III tom Historji Śląska do r. 1400, poświęcony sztuce, sfragistyce, heraldyce i numizmatyce Śląska. Na treść jego składają się następujące prace: dr M. Gębarowicz, Architektura i rzeźba na Śląsku do schyłku XIV w., dr T. Dobrowolski, Śląskie malarstwo ścienne i sztalugowe do pocz. XV w., prof. Wł. Podlacha, Minjatury śląskie do końca XIV w., dr M. Gumowski, Pieczęcie śląskie do końca XIV w., tenże, Moneta na Śląsku do końca XIV w. i dr S. Mikucki, Heraldyka Piastów śląskich do schyłku XIV w. Indeks osób, miejscowości i rzeczowy opracował dr K. Piotrowicz. Przy końcu tomu dodano obszerne (6 ark. druku) streszczenie w języku francuskim. Duży ten tom obejmuje XI + 886 stron druku, a zdobi go 70 rycin w tekście, 163 tablic ilustrowanych na kredowym papierze oraz 3 mapy. Ilość reprodukowanych pieczęci przenosi 200 sztuk, a ilość monet dochodzi do 600 sztuk. W przygotowaniu jest II tom Historji Śląska, poświęcony stosunkom społeczno-gospodarczym na Śląsku. Zawierać on będzie prace z zakresu dziejów Kościoła, rycerstwa, miast i wsi śląskiej oraz dziejów kultury na Śląsku do końca XIV w. w opracowaniu prof. T. Silnickiego, W. Semkowicza, K. Tymienieckiego, R. Grodeckiego i K. Dobrowolskiego.

b) Prace monograficzne z dziejów Śląska. W druku jest praca dra Wł. Dzięgla p. t. Utrata Księstw Raciborskiego i Opolskiego przez

królową Ludwikę Marję w r. 1666, ~~poczem pójdzie do druku gotowa już~~ W przygotowaniu praca dra St. Nowogrodzkiego, Rządy Zygmunta Starego na Śląsku, w Opawie i Łużycach (1499—1506). Zamierzone są nadto pewne prace wydawnicze do dziejów Śląska.

c) Stosunki kulturalne Śląska z Polską w dobie odrodzenia. Zebrany przez dra H. Barycza w latach 1933—4 materjał źródłowy tak się rozrósł, że z konieczności trzeba było pod koniec r. 1934 przeprowadzić zmianę pierwotnego planu pracy i podziału zagadnień na dwie epoki: 1) obejmująca wiek XV i cały niemal wiek XVI i 2) od końca w. XVI do pocz. w. XVIII. Dalsze poszukiwania skupił dr Barycz już tylko na pierwszej epoce, kontynuując badanie starych druków i rękopisów z w. XVI, wydobywając z nich prace literackie Ślązaków, działających w Polsce, i Polaków, działających na Śląsku.

d) Konkurs na dwie prace historyczne z zakresu dziejów osadnictwa i dziejów miast śląskich nie wydał dotąd pozytywnego rezultatu. Postanowiono ramy konkursu rozszerzyć, obejmując nim opracowanie jednego większego ustępu z historji Śląska (objętość conajmniej 6 ark. druku) z nagrodami 500 i 1000 zł i terminem do końca r. 1936.

4. *Językoznawstwo.* Ks. P. Gołąb (obecnie w Grudziądzu) badał gwarę swej rodzinnej wsi Schodni w pow. opolskim oraz kilku innych wsi okolicznych, biorąc za podstawę kwestjonarjusz Atlasu języka polskiego P. A. U. Zebrał sporo tekstów gwarowych i faktów językowych, które zamierza w najbliższym czasie opracować w formie monografji. Dr St. Bąk zbierał w dal-

szym ciągu teksty gwarowe śląskie. Zamierzone jest zbieranie materjałów do Atlasu gwar śląskich przy pomocy i współudziale młodszych, także miejscowych sił naukowych pod kierunkiem prof. Nitscha, który podjął się opracowania planu pracy oraz odpowiedniego kwestjonarjusza. Odpisano, na podstawie zdjęć fotograficznych rękopisu, obszerny zbiór kazań polskich pastora Negiusa z w. XVI, znaleziony przez dra Barycza w kościele w Landeshut.

5. *Etnografja.* a) Pieśni ludowe z Polskiego Śląska. Opracowanie II tomu Pieśni oraz uzupełnienie zbioru powierzono mgrowi Józefowi Ligęzie, który w ścisłym kontakcie z ks. E. Szramkiem kończy redakcję 1 zeszytu tegoż tomu, do którego wejdzie ponadto szereg nieznanych pieśni śląskich, zebranych przez p. Tacinę, nauczyciela w Ustroniu na Śląsku. Opracowania strony muzycznej podjął się p. dyr. Bolesław Stoiński w Katowicach.

b) Sztuka ludowa na Śląsku. W dziale Prac etnograficznych śląskich wyszły dwie bogato ilustrowane publikacje: 1) mgra M. Gładysza, Zdobnictwo drzewne górali w Beskidzie śląskim, formatu 4°, str. V + 151 z 125 rycinami w tekście, 108 tablicami i 1 mapką, oraz 2) Agnieszki i Tadeusza Dobrowolskich, Strój, haft i koronka w województwie śląskiem, zawierająca w formacie 4° str. IV + 145 z 65 rycinami w tekście, 38 tablicami i 1 mapką. Mgr Gładysz zbierał w dalszym ciągu i opracowywał materjał do Zdobnictwa metalowego na Śląsku, a p. Fr. Strzałko kończy pracę nad drewnianem budownictwem kościelnem na Śląsku,

do której zebrał już przeszło 300 zdjęć fotograficznych, opisów i planów.

6. *Stosunki gospodarcze Śląska.* Opuściła prasę jako nr 1 Prac ekonomicznych śląskich rozprawa mgra J. Massalskiego, Udział robocizny w kosztach produkcji węgla na Śląsku. Tenże autor wykończył obszerniejszą pracę o Problemach eksportu polskiego węgla, która niebawem ukaże się w druku. Doc. dr S. Schmidt kończy opracowanie obszernego materjału do kwestji zaopatrzenia w mleko śląskich centrów przemysłowych. Dr W. Zaleski podjął się opracowania Historji przemysłu śląskiego i rozpoczął już gromadzić materjał do tej obszernej pracy, obliczonej na 3 tomy.

7. *Geografja.* Pod kierunkiem prof. J. Smoleńskiego przygotowuje się szereg monografij miast śląskich, jak Mysłowice, Świętochłowice, Bielsko, Biała oraz Cieszyn. Nadto w Instytucie geograficznym U. J. opracowuje się Atlas geograficzny woj. śląskiego na gotowych mapach roboczych. W przygotowaniu jest praca mgra Polda, Analiza geograficzno-osadnicza wsi w Beskidzie Śląskim.

8. *Geologja.* a) Badanie węgla. Dalsze badania dra J. Zerndta nad megasporami polskiego zagłębia węglowego postępowały powoli naprzód, niestety z braku specjalnych funduszów nie mogła dotąd ukazać się w druku druga część tej kosztownej publikacji, mająca objąć resztę t. j. 36 kopalń śląskich. Jest jednak nadzieja, że w najbliższym czasie będzie można przystąpić do wydania jej z budżetu Komitetu Wydawnictw Śląskich.

b) Mapa geologiczna Beskidów Śląskich, opracowywana pod kierunkiem prof. J. Nowaka, po-

stępuje ~~szybko~~ naprzód. Po uzupełnieniu badań terenowych przez współpracowników: dra J. Burtanównę, dra K. Koniora i dra M. Książkiewicza, przystąpiono do sporządzenia samej mapy, która wykonana zostanie w zakładzie litograficznym F. Zielińskiego w Krakowie.

c) Mapę geologiczną Zagłębia węglowego w opracowaniu inż. dra L. Kowalskiego rozpoczęto rysować. Sporządzony został litograficznie podkład sytuacyjny, w który autor wrysował elementy geologiczne, przyczem okazała się konieczność uzupełnienia w kilku punktach badań terenowych.

d) Ukazała się w druku praca dra M. Książkiewicza, Utwory czwartorzędowe Pogórza Cieszyńskiego jako nr 2 Prac geologicznych śląskich. Dalsze badania nad czwartorzędem południowej części Śląska prowadzą dr Konior i mgr Guzik, dr Krach zaś bada miocen w tej części Śląska.

9. *Gleboznawstwo.* Prof. W. Łoziński dzięki wielokrotnym wyjazdom w teren zdołał wykończyć ogólny przegląd gleb górnośląskich i przystąpił obecnie do opracowania materjału, ~~poczem rozpocznie badania gleb na Śląsku Cieszyńskim~~.

10. *Botanika.* Z inicjatywy dr Anieli Kozłowskiej a z ramienia działu przyrodniczego Muzeum Śląskiego w Katowicach rozpoczęta została jeszcze przed trzema laty zbiorowa praca nad wszechstronnem przedstawieniem zespołów leśnych Śląska. Część I tej pracy, już gotowa do publikacji, obejmuje dr A. Kozłowskiej: Charakterystykę zespołów leśnych Pogórza Cieszyńskiego; w osobnej rozprawie potraktowana

jest flora mchów, opracowana przez p. R. Wilczka oraz flora wątrobowców, opracowana przez p. I. Rejment. W związku z temi pracami pozostające badania faunistyczne objęły dotychczas analizę ściółki leśnej ze specjalnem uwzględnieniem pajęczaków, opracowanych przez p. I. Książkównę, i faunę motyli w opracowaniu p. Z. Stuglika. Druk powyższych rozpraw, które złożą się na 1 nr Prac biologicznych śląskich jest na ukończeniu. Równocześnie prowadzą wyżej wspomniani autorowie dalsze analogiczne badania na terenie Beskidu Śląskiego, a dr Br. Jaroń przedsięwziął badania torfowiskowe na Śląsku, które mu posłużą do napisania historji lasu na całem terytorjum Śląska. Po wyjeździe dr A. Kozłowskiej do Warszawy objął kierownictwo prac biologicznych na Śląsku dr W. Nechay.

Nad sprawozdaniem Sekretarza Komitetu wywiązała się dyskusja, w której brali udział prof. Nitsch, Szafer, Nowak, Smoleński, Rutkowski, Krzyżanowski, Jan Dąbrowski, Kulczyńska i woj. Grafitański. W szczególności prof. Nowak zwrócił uwagę na wagę badań Dra Szaferta nad węglem i na trudności finansowe, jakie w tej pracy, nie najmniej należy, tego rozumienia wśród górników, napotyka. Trudności te usiłowała prof. Szaferta do opublikowania dalszych badań w Holandji u Jongmana, prezesa Biura Geologicznego w Haarlemie. Prof. Smoleński zwrócił uwagę, że WIG. przystępuje do wydania mapy Polski w skali 1:50.000 i wnosi, aby poczynić starania w kierunku przyspieszenia mapy Śląska. Zapytuje [illegible] sprawę udostępnienia spisu ludności gromadami na Śl.

ku, co znacznie ułatwiłoby prace ekonomiczno-geograficzne. ~~Prof. Dobkowski~~ Dłuższą dyskusję wywołała kwestja konkursów (historycznych, szczególnie) z zakresu dziejów miast. Gdy jedni z mówców (prof. Dobkowski, prof. Kutrzeba) byli za tem, żeby zamiast ogłaszać konkursy, nie dające rezultatu, zamawiać prace na dany temat u ludzi dających pewne gwarancje naukowe, to inni (prof. Dąbrowski) ośmielali się raczej za konkursem. Prof. Kutrzeba zwrócił uwagę, że konkurs jest tylko wtedy coś wart, jeśli jest szeroko zakreślony i proponuje, aby rozszerzyć ramy konkursu ogólno-historycznego do opracowania jednego większego rozdziału z historji Polski, a co do miast nie rozpisywać więcej konkursu. — P. Woj. Grzegorski zabierając przy końcu głos i w sprawie prac Dra Zerndta nie uważa sytuacji za beznadziejną, jakkolwiek niewątpliwie jest ona ~~trudna~~ dość trudniejsza. Sądzi, że byłoby można poruszyć tę sprawę na zebraniu przedstawicieli prasy węgłowego z pozytywnym rezultatem. W sprawie opisów ludności urząd wojewódzki prowadzi korespondencję z Warszawą, która jednak chce koszta wynoszące 11.000 zł. przerzucić na ~~miasto~~ województwo. W sprawie map wojskowych województwo zwróci się do W.T.G.-u z zapytaniem, czy możliwe byłoby przypuszczenie mapy Polski. W sprawie konkursów ogłasza się p. Woj. Grzegorski za rozszerzeniu ramami konkursu i za zachęceniem uczniów do prac nad zagadnieniami konkursowemi. Wreszcie prosi, aby III t. Hist. Polski miał się pojawić w styczniu, by go można zaczęć do druku. P. Sekretarz Gen. Kutrzeba poruszył sprawę

opracowania dziejów ustawodawstwa na Śląsku w związku z uwzględnieniem uchwały prof. Rutkowskiego p. Grzechi w bibljotece śląskiej. P. Woj. Grażyński oświadcza, że bibljoteka śląska ~~otrzyma~~ zostanie w najbliższym czasie podporządkowana województwu, i jeżeli taki uczeń będzie, będzie można go tam zająć. Prof. Rutkowski wyjaśnia, że kandydat jego p. Grzecha będzie obecnie w Lwowie i przygotowuje pracę, po której już rychłem otrzymaniu będzie mógł go polecić.

W kolei uchwalono wniosek p. Kutrzeby, aby konkurs na pracę historyczną ograniczyć do jakiegoś większego okresu z historji Śląska, przyczem praca musi liczyć najmniej 6 arkuszy druku formatu 8°, termin nadsyłania wyznaczono do 31 grudnia 1936 r., a na groty ~~puchy~~ ustanowiono dwie, pierwszą w kwocie zł. 1000, drugą w kwocie zł. 500.

Na wniosek prof. Szafera uchwalono przyznać Muzeum Śląskiemu (pocztę bezpłatnie) 150 egz. Pracy Biologicznych Śląskich na wymianę, z tem, że Muzeum na prośbę Akademji wypełni ankietę instytucyj obdarzonych, aby nie otrzymały egzemplarza drugiego z Akademji.

Następnie sekretarz Komitetu nakreślił dalszy program prac na rok bieżący 1935/6.

Antropologja. Prof. Stołyhwo proponuje uzupełnić przedewszystkiem zbiór materjał antropologiczny z powiatu pszczyńskiego w 34 miejscowościach, celem zyskania szerszej podstawy do badań nad charakterystyką rasową ludności śląskiej, proponuje przeanalizować ich wyniki metodą za-

nowej prof. Eickstedta, który w swoich pracach podkreśla występowanie zwłaszcza przewagi elementu nordycznego, który wtopiania z elementem prasłowiańskim. W lecie 1936 r. przyjmie prof. Nowotny przystąpić do zgromadzenia materjału antropologicznego z pow. rybnickiego.

Prehistoria. Po dokończeniu badań nad grodziskiem w Kuchelmiańskim lesie przez p. dyr. Jahnowicza, wyniki tych badań zamieszczone zostaną w III zeszycie Prac prehistorycznych, w których i prof. Kostrzewski poda rezultaty swych wykopalisk przeprowadzonych w lecie 1936 r. Jest też nadzieja, że opuści prasę I zeszyt Atlasu grodzisk i zamczysk śląskich, poczem przystąpi się zaraz do przygotowania II-go zeszytu, mającego objąć nowoodkryte objekty, dotąd nieuplanowane.

Historia Śląska. Dokończony został druk tomu III, który o ile nie zajdą przeszkody, pomimo pojawić się z początkiem r. 1936. Przygotowania do II-go tomu, mającego objąć dzieje kościoła, sztuki rycerstwa, wsi i miast śląskich oraz kultury na Śląsku, są w toku i jest nadzieja, że do jesieni r. 1936 będą te prace ukończone. Prof. Lehnicki odbył podróż do Wrocławia i Lwowa, prof. Semkowicz wybrał się na się również do Wrocławia celem uzupełnienia badań archiwalnych.

Prace monograficzne z dziejów Śląska. Zostanie ukończony druk pracy p. Dra Dziegla o Utracie księstw raciborskiego i opolskiego w r. 1666 i ewentualnie pójdzie do druku praca Dra Nowogrodzkiego o Rządach Ludwika Starego na Śląsku. Poczynione zostaną przygotowania do wydania nowego krytycznego Księgi Henrykowskiej w opracowaniu prof. Semkowicza. Zamierzone

jest nadto opracowanie Genealogji Piastów Śląskich przez Dr Karola Piotrowicza i Dr Nikuckiego na wzór Genealogji Piastów Dolnych. Przepisuje się [illegible] dalszego ciągu uzupełnienia do Źródłopisu Regestów Śląskich w Archiwum Państwowem Wrocławskiem.

Stosunki kulturalne Śląska z Polską w dobie Odrodzenia. Dr Barycz ma jeszcze przeglądnąć dużą ilość rękopisów w bibliotekach poszczególnych (w Warszawie, Lwowie, Krakowie) oraz szereg czasopism, mając nadzieję, że w ciągu kilku najbliższych miesięcy skompletuje ten materjał, poczem przystąpi do jego opracowania, terminu jednak pracy nie można określić z powodu ciężkich warunków, wśród jakich się znajduje i pracuje.

Język. Projektowany jest druk tekstów gwarowych, przygotowanych przez Dra Bąka i ks. Gołąba, przewidziany jest druk pracy ks. Gołąba „Monografja gwary Schodni pod Opolem". Wreszcie zamierzone jest rozpoczęcie zbierania materjału do Atlasu gwar śląskich, której to pracy podjąć się mają pod kierunkiem prof. Nitscha doc. Dr Steiber i Dr Steuer.

Pieśni ludowe z Polskiego Śląska. Mgr. Józef Ligęza ma w ciągu najbliższych miesięcy przygotować materjał do II tomu (a raczej do 1 części II tomu) Pieśni ludowych, którego druk mógłby się rozpocząć w przyszłym roku. Do tego tomu miałyby wejść także pieśni, zebrane przez p. Tacinę, nauczyciela w Ustroniu na Śląsku Cieszyńskim.

Sztuka ludowa Śląska. Prawdopodobnie będzie się mógł rozpo-

oraz druk pracy Mgra Władyka o Żłobnictwie metalowem w Beskidzie śląskim oraz Mgra Strzałki o kościołach drewnia-nych na Śląsku. Równocześnie zbiera p. Władyka materjał do Żłobnictwa barwnego na Śląsku i dokończenie druku pp. Dobrowolskich.

Stosunki gospodarcze Śląska. Przewidziany jest druk pra-cy p. Jerzego Kamalskiego o Problemach eksportu węgla oraz pracy Doc. Schmidta o zaopatrzeniu Śląska w mleko. Może też będzie gotowy I tom Historji przemysłu Śląskiego Dra W. Za-leskiego.

Geografja. Spodziewane jest przedłożenie przynajmniej jednej monografji miasta na Śląsku.

Geologja. W roku przyszłym będzie na warsztacie Zakładu Lito-graficznego p. Zielińskiego mapa geologiczna Beskidów Śląskich, wykonana pod kierunkiem prof. Jana Nowaka. Instytucja Kasy im. Mianowskiego zamierza uzupełnić pewne części tej mapy zagłębia węglowego do-datkowemi badaniami w terenie a następnie cały materjał przenieść na mapę topograficzną, wykonaną w Zakładzie Zie-lińskiego. Młodzi geologowie prowadzić będą dalsze badania terenowe, a mianowicie p. Kozior i Gurin nad czwartorzędem (południowej części Śląska, a p. Krach nad miocenem). Dr Ferendt w miarę środków prowadzić będzie badania nad mega-porami pozostałych kopalni węgla.

Heborznawstwo. Potrzebna jest pewna rewizja dotychczaso-

wych badań w terenie, przeprowadzeniu analizy ~~[illegible]~~ zebranych próbek gleb i zbadaniu pyłkowych profilów kilku bagien w rejonie Ustronia.

Botanika. Druk pierwszego zeszytu Prac biologicznych Ukazał się, zawierający studja Dr. A. Kordowskiej, ~~[illegible]~~ Ireny Rejment, Izabeli Kiszkowiej, Rudolfa Wilczka i Zdzisława Steglicha w zakresie Diecezyi lasów Pogórza Cieszyńskiego. Zamierzona jest kontynuacja tych badań na terenie Beskidu Śląskiego.

Nad powyższym programem prac ~~[illegible]~~ przyrodniczych zabierali w dyskusji ~~[illegible]~~ Dr. pp. Nitsch, Smoleński, Szafer, Dobrowolski, i woj. Grażyński. Prof. Nitsch podaje do wiadomości, że niektóre teksty gwarowe, nadesłane przez Dra Bałka już są gotowe, inne zamówione, tak że wkrótce je można szybko wydrukować. Ks. Gołąb da do roku kompletny opis gwary suchodrzańskiej. Prof. Smoleński zapowiada, że w ciągu zimy przygotowane zostaną do druku monografje miast Nydku, Świętochłowic, Wielka i Białej oraz Cieszyna. Praca Mgra Pohla pt. Analiza geograficzna osadnictwa wiejskiego w Beskidzie Śląskim ma być skończona w ciągu paru tygodni i do lata przygotowana do druku. Równocześnie szereg pracowników Instytutu Śląskiego Geograficznego pracuje nad Atlasem geograficznym Śląska. Prof. Dobrowolski proponuje wciągnięcie do programu badania nad stosunkami społecznemi na Śląsku: zagadnienia ideologji, budżetów domowych, wa-

wynikach życia powszechnych grup ludności itp. Woj. Grażyński popie-
ra tę myśl i zaleca wciągnięcie do tego programu byłego zgroma-
dzenia. Rektor Kutrzeba proponuje, aby prof. Dobrowolski przygotował
odpowiedni plan i program tego rodzaju badań socjologicznych.
Prof. Szafer wnosi, aby kontynuować badania (tremore) botaniczne na Śnieżce
a prace nad badaniem (florą) sylwicznym (alpy) powrzeczy dróż Jaworzyny. Natomiast
odstąpił (na razie) od propozycji badań nad skutkami wyziewów fabrycznych na
szatę roślinną.

W końcu przyjęto bez preliminarz budżetowy na r. 1935/6
którego ustalenie w ramach najniższej przyznanej subwen-
cji powierzono Prezydjum Komitetu.

Przystąpiono do spraw bieżących

1. Na wniosek prof. Szafera uchwalono przyznać Mu-
zeum Karkonoskiemu 250 egz. prac biologicznych Karkonoszy po
cenie kosztów na wymianę z różnemi instytucjami, z tem,
że Muzeum ma nadesłać Akademii wykaz tych instytucyj,
aby nie otrzymały drugiego egzemplarza od Akademii.
2. Prof. Szafer zgłosił kandydaturę p. dr Anieli Ko-
złowskiej na członka Komitetu. Wybór odłożono na przy-
szły rok.

Jemiołowicz. Kulczyński

AAP

P r o t o k ó ł

posiedzenia Komitetu Wydawnictw Śląskich Polskiej Akademii Umiejętności w dn.21 listopada 1936.

Przewodniczący ks.rektor Michalski, sekretarz prof.Wł.Semkowicz.

Obecni: Z Katowic ks.prałat Szramek, naczelnik Kupczyński, dyr.T.Dobrowolski, dyr.R.Lutman; z Krakowa prof. Dąbrowski, prof.K.Dobrowolski, prof.St.Kutrzeba, prof. K.Nitsch, prof.Jan Nowak, prof.J.Smoleński; z Poznania prof.J.Rutkowski. P.Wojewoda Śląski usprawiedliwił swoją nieobecność.

Protokołuje doc.S.Mikucki.

Ks.rektor Michalski poświęca wspomnienie pośmiertne pamięci prof.Józefa Żurowskiego, członka Komitetu. Pamięć jego uczcili obecni przez powstanie. Po odczytaniu i przyjęciu protokołu posiedzenia Komitetu w dniu 28 listopada 1935 przystąpiono do wyboru nowych członków Komitetu. Jednomyślnie zostali wybrani: Doc.dr Roman Jakimowicz, dyr.Państw.Muzeum Archeolog.w Warszawie, doc.dr Aniela Kozłowska, prof.Kazimierz Stołyhwo. Równocześnie do pomocy sekretarza Komitetu wybrano doc.dra Sylwiusza Mikuckiego i uchwalono dla niego remunerację w wysokości 600 zł rocznie. Po dokonaniu wyboru sekretarz Komitetu zaprosił wybranych do wzięcia udziału w obradach.

Z kolei przystąpiono do sprawozdania naukowego i rachunkowego z działalności Komitetu za czas od 28 listopada 1935 do 21 listopada 1936. Na wniosek rektora Kutrzeby uchwalono połączyć sprawozdanie to z ustaleniem programu naukowego i finansowego prac Komitetu na czas do 31 marca 1937 i na rok budżetowy 1937/38.

50

I.Badania Antropologiczne. Sekretarz przedstawia dotychczasowy tok pracy. Ukończone zostało badanie składu rasowego ludności w powiecie pszczyńskim,rozpoczęte analogiczne prace w pow.rybnickim. Prof.Stołyhwo udziela szczegółowych wyjaśnień,podkreślając,że na opóźnienie wyniku badań antropologicznych wpłynął przede wszystkim fakt,iż prowadzi się analogiczne badania po stronie niemieckiej na Śląsku,a dążyć należy do zapoznania się z ich wynikami. Główny zrąb badań polskich w pow.pszczyńskim jest ukończony. Druk publikacji nastąpi najdalej w czerwcu 1937. Prof.Kutrzeba podkreśla konieczność jak najszybszego ogłaszania wyników wszystkich dziedzin prac Komitetu i stawia wniosek,aby dla przyspieszenia ostatecznego opracowania do druku wyników badań antropologicznych,dodano prof.Stołyhwie pomocniczą siłę fachową. Prof.Stołyhwo wyjaśnia,że ma już taką siłę. Uchwalono.

Dalszy ciąg badań antropologicznych i prac obejmie: a/druk pracy prof.Stołyhwy o składzie rasowym ludności w pow. pszczyńskim,b/dalsze badania antropologiczne w pow.rybnickim.

II.Badania prehistoryczne: Po śmierci śp.Żurowskiego redakcję Prac prehistorycznych i Atlasu grodzisk śląskich objął dyr.Jakimowicz.

Wydano II zeszyt Prac prehistorycznych,obejmujący sprawozdanie z badań prehistorycznych,przeprowadzonych na Śląsku w okresie 1934/35 przez dyr.Jakimowicza,prof. Kostrzewskiego i śp.Żurowskiego. Atlas grodzisk śląskich bliski jest wydania,są już gotowe plany grodzisk i przekroje; pp. Launer i Kucharski wykończają plany sytuacyjne,na które

zostaną wniesione nazwy topograficzne z terenów grodziskowych, zebrane przez dra Bąka. Również gotowe są już fotografie grodzisk, Tekst do Atlasu, pozostawiony przez śp. Żurowskiego, podjął się opracować do druku dyr. Jakimowicz.

Dyr. Jakimowicz przedstawia plan dalszych badań prehistorycznych na Śląsku. Obejmie on: a/druk 3-go zeszytu Prac prehistorycznych, w którym znajdzie się sprawozdanie z badań przeprowadzonych w r. 1935 przez dyr. Jakimowicza oraz w r. 1936 przez prof. Kostrzewskiego; b/wydanie 1-go zeszytu Atlasu grodzisk śląskich i prace przygotowawcze do wydania II-go zeszytu Atlasu /28 nowych punktów/; badania terenowe dyr. Jakimowicza w Lubomi i prof. Kostrzewskiego w Leśnicy i Syrzyni; druk pracy dra Durczewskiego p.t. Grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej w Polsce; c/druk pracy dra Jamki p.t. Broń i narzędzia okresu rzymskiego na Śląsku. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

Następnie Komitet wziął pod rozwagę propozycję prof. Kostrzewskiego, by zatrudnić w Katowicach w r. 1937 na czas od 1 kwietnia do 30 września wykwalifikowaną siłę prehistoryczną, któraby poświęciła się pracy naukowej i propagandowej prehistorycznej na terenie Śląska. Po dyskusji, w której zabierali głos pp. T. Dobrowolski, Jakimowicz i Lutman, a która stwierdziła, że działalność takiego prehistoryka na Śląsku jest bardzo pożądana ale brak dla niego etatu w budżecie woj. śląskiego, na wniosek prof. Kutrzeby uchwalono przyjąć na czas proponowany przez prof. Kostrzewskiego jedną siłę fachową prehistoryczną i przyznać jej tytułem pensji miesięcznej zł 200, tytułem ppkrycia kosztów wyjazdów badań, wydatków biurowych miesięcznie

zł 200,czyli na czas od 1 kwietnia 1937 r.do 30 września 1937 razem zł 2.400. Uchwalono.

III.Historia Śląska. Ukazał się t.III Historii Śląska,poświęcony architekturze,rzeźbie,malarstwu ściennemu,sztalugowemu i miniaturowemu,sfragistyce i heraldyce książęcej oraz numizmatyce,opracowany przez pp.Gębarowicza,Dobrowolskiego,Podlachę,Gumowskiego i Mikuckiego pod redakcją prof.Semkowicza,obejmujący stron 886,70 rycin i 3 mapy w tekście oraz 163 tablice.

Gdy chodzi o t.II,do wiosny 1937r.mogą być gotowe do tomu II: artykuły prof.:Grodeckiego,prof.Silnickiego i prof. Tymienieckiego. Natomiast prof.Wojciechowski jest zdania,że musi czekać na ukazanie się w druku regestów do dziejów miast śląskich w opracowaniu dyr.Wendta. Po dyskusji,w której zabierali głos prof.Kutrzeba,prof Semkowicz,prof.Rutkowski i prof.Dąbrowski,na wniosek prof.Kutrzeby uchwalono zwrócić się do wszystkich autorów artykułów do t.II Historii,by nie opóźniali się z dostarczaniem artykułów,gdyż jest rzeczą konieczną, aby ten tom został jak najrychlej wydany i aby artykuły szły w nim według logicznego porzadku treści.

Sekretarz przedstawia projekt dalszego ciągu Historii Śląska /po r.1400/, który opracowany został przez dwie specjalnego do tego przez Komitet powołane podkomisje. Projekt przewiduje 2 części. Dla części pierwszej,obejmującej okres 1400-1526,podkomisja złożona z prof.Grodeckiego, prof.Vetulaniego i dra K.Piotrowicza opracowała projekt ogólny. Taki sam projekt opracowała druga podkomisja,złożona z prof.Konopczyńskiego,dra Lepszego i doc.Piwarskiego dla okre-

su 1526-1740. Wykonanie obu tych projektów musi być poprzedzone gruntownym badaniem archiwalnym,co wiąże się jaknajściślej z planem utworzenia we Wrocławiu stacji naukowej polskiej. Komitet zaaprobował jednomyślnie projekt dalszego ciagu historii Śląska w latach 1400-1740 a sprawę stacji naukowej w Wrocławiu odłożył do dalszego punktu porzadku dziennego.

IV.Monografie Historyczne. Ukazał się praca dra Dzięgla p.t.Utrata księstwa raciborskiego i opolskiego przez Ludwikę Marię w r.1666. Praca dra Nowogrodzkiego o Zygmuncie I na Śląsku jest na ukończeniu,wnajbliższymczasie pójdzie do druku. Księga Henrykowska jest w całości sfotografowana,obecnie przepisuje się tekst. Regesta Grünhagena są systematycznie uzupełniane,w najbliższym czasie zostaną doprowadzone do r.1300.-Program na najbliższą przyszłość obejmuje: a/druk pracy dra Nowogrodzkiego,b/druk Księgi Henrykowskiej,c/rozpoczęcie pracy nad genealogią Piastów Śląskich w opracowaniu doc.Mikuckiego i dra K.Piotrowicza, która obejmie wszystkich książąt piastowskich śląskich aż do ich wymarcia. Jako wzór przyjęto Genealogię Piastów Balcera; d/wydanie rachunków Zygmunta I jako księcia głogowskiego z lat 1500-1507 w opracowaniu dra Nowogrdozkiego; e/regesty dokumentów śląskich rozproszonych po zbiorach polskich w opracowaniu dra K.Piotrowicza. Przyjęto do wiadomości i uchwalono. Prof.Dąbrowski podkreśla konieczność zachęcania do pracy w dziedzinie monograficznej,bo to zasadnicza podstawa sytezy,i zgłasza do druku pracę T. Kaszpra p.t.Osadnictwo Księstwa Cieszyńskiego.

V. Stosunki kulturalne Śląska z resztą Polski.

Dr Barycz kompletuje dalej materiały źródłowe i literaturę do s do stosunków polsko-śląskich w epoce Odrodzenia. Odbył podróż do Pragi, musi jeszcze wyjechać do Gniezna, Poznania, Warszawy i Wrocławia. Wizytator Grodziński w czasie swojej podróży po całym Śląsku niemieckim zebrał bardzo bogate materiały do piśmiennictwa polskiego i łacińskiego na Śląsku. W przyszłości uzupełni je a nadto zamierza opracować sprawę studentów polskich na uniwersytecie wrocławskim w pierwszej połowie XIX w. Doc. A. Birkenmajer zgłosił do druku dwie prace: Piotr Gaszowiec z Łozmierzy Wielkiej /k. Wielkich Strzelec/, lekarz, astrolog i humanista XVw. prawie w zupełności gotowa do druku. Druga praca: Vitello, teksty i studia, musi być jeszcze ostatecznie opracowana zanim pójdzie do druku. Przyj Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

Co do kazań Negiusa, zebranych przez doc. Barycza, zdania są podzielone. Językoznawcy są przeciwni wydaniu, historycy literatury i kultury sądzą, że możnaby je wydać w wyjątkach. Doc. Barycz proponuje wydać je w objętości ok. 10 arkuszy, w tem 3-5 arkuszy wstępu, 5 arkuszy wyjątków. Wobec tego, że dyr. Lutman oświadczył gotowość wydania Kazań przez Instytut Śląski w serii Pisarzy Śląskich, Komitet oświadczył gotowość odstąpienia ich Instytutowi Śląskiemu za zwrotem kosztów zebrania ich i przepisania.

VI. Konkurs na prace historyczne . Na temat ogólny konkursu nie wpłynęła żadna praca, na temat historii miast śląskich nadesłano pracę, przedstawiającą dzieje m. Bielska. Ocena tej pracy przez Prezydium Komitetu z do-

braniem referentów fachowych wypadła negatywnie. W tym stanie rzeczy Komitet uchwalił przedłużyć konkurs na rok następny.

VII. Badania Językowe. Dr Bąk zbiera dalej teksty gwarowe śląskie, opracował już 10 wsi, druk ich będzie się mógł rozpocząć w najbliższym czasie. Zebrał te teksty gwarowe ze Starego Bierunia, oraz przygotował artykuł o zbieraniu tekstów gwarowych na Śląsku. Artykuł ten ma ukazać się w druku nakładem Wydziału Oświecenia Publicznego Woj. Śląskiego. Nadto prowadził badania językowe w związku ze zbieraniem nazw miejscowych na grodziskach śląskich. Ks. Gołąb musiał niestety na pewien czas przerwać swą pracę, gdyż został mianowany dyrektorem gimnazjum w Górnej Grupie pod Grudziądzem. Prof. Nitsch udziela szczegółowych wyjaśnień. Najważniejszą jest praca ks. Gołąba, gdyż będzie ona podstawą do ułożenia kwestionariusza językowego dla całego Śląska. Co do dra Bąka, skoro zbierze tylko materiał na ok. 3 zeszyty, należy rozpocząć druk. Dr Steuer przygotowuje opracowanie językowe okolicy nadodrzańskiej. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

VIII. Pieśni ludowe śląskie. Redakcję t. II-go objął p. Ligęza, opracowanie muzyczne powierzone zostało p. Stoińskiemu z Katowic. Materiał pomnożył się bardzo, zebrano już 2.000 pieśni, co da około 4 tomy. P. Stoiński prosi jednakże o podniesienie swojego honorarium, które zostało pierwotnie ustalone na 25 od arkusza druku. Na wniosek przewodniczącego ks. rektora Michalskiego, Komitet uchwalił przyznać honorarium p. Stoińskiemu w wysokości 50 zł za arkusz. Zarazem przyjął Komitet do wiadomości sprawozdanie i aprobował dalszy program pracy.

IX.Badania etnograficzne. Wydana została praca Agnieszki i Tadeusza Dobrowolskich p.t.Strój,haft i koronka w Woj.Śląskim. Na ukończeniu jest praca mgra Gładysza o zdobnictwie metalowym. Autor zgromadził 1300 rysunków ozdób metalowych,które zostaną pomieszczone na 90 tablicach i 82 rycinach. Praca pójdzie do druku w najbliższej przyszłości. Przed drukiem zostanie oddana do oceny prof.Moszyńskiemu i prof.Molé. Do pracy p.Strzałki p.t.Drewniane kościoły śląskie na tle sakralnego budownictwa drewnianego Podkarpacia wykonano 54 dalszych klisz. Autor zebrał kompletny materiał fotograficzny w dwu podróżach na Ruś Podkarpacką i na Śląsk. W najbliższym programie prac znajduje się: a/druk pracy Gładysza i pracy Strzałki b/dalszy ciąg pracy Gładysza,poświęcony trzeciemu działowi zdobnictwa ludowego na Śląsku,mianowicie zdobnictwu barwnemu. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

X.Badania Ekonomiczne. Ukazała się praca dra Massalskiego p.t.Problem eksportu węgla polskiego. Praca dra Schmidta nad zaopatrywaniem w mleko śląskich centrów przemysłowych znajduje się w stadium końcowym. Dr Zaleski,opracowujący historię przemysłu śląskiego,doniósł że t.I swojej pracy nadeśle gotowy do druku w początkach 1937 r. Program na najbliższą przyszłość obejmuje: a/druk prac prof.Schmidta i dra Zaleskiego, b/ rozpoczęcie przez prof.Schmidta zbierania materiałów do pracy o wpływie spędu żywca do ceny mięsa na Śląsku. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

XI.Badania Geograficzne. Gotowa jest praca z dziedziny monografii miast,mianowicie monografia Świętochłowic, opracowana przez mgra Marchacza. W bliskiej przyszłości goto-

we będą 3 dalsze prace z tej dziedziny. Praca nad osadnictwem wiejskim postępuje,ukończona będzie za parę miesięcy,objęła obecnie tylko Śląsk Cieszyński. Atlas geograficzny Śląska jest w robocie,poszczególne mapy są gotowe,ale brak pewnego kompletu logicznego. Program na przyszłość przewiduje kontynuację rozpoczętych prac. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

Prof.Stenz przygotowuje mapę magnetyczną Śląska. W związku z tem prof.Nowak oraz prof.Smoleński podnoszą doniosłość pomiarów grawimetrycznych na Śląsku. Przyjęto do wiadomości i uchwalono zwrócić się do prof.Banachiewicza o opracowanie planu pomiarów grawimetrycznych na Śląsku.

XII.Badania geologiczne. Mapa Beskidów śląskich w skali 1:50.000 oddana już została do wykonania firmie Zieliński w Krakowie. Badania nad dyluwium posunęły się tak daleko,że mapa jest już na ukończeniu. Praca inż.Kowalskiego nad mapą Zagłębia Dąbrowskiego musiała ulec przerwie wskutek choroby oczu inż.Kowalskiego. Dalsze badania terenowe pp.Koniora,Henocha,Nechaya i Kracha nad czwartorzędem i trzeciorzędem są w toku. W dyskusji prof.Nowak i prof.Smoleński podnoszą konieczność jak najintenzywniejszych badań geologicznych i wydania mapy geologicznej Śląska,zwłaszcza wobec zbyt wolnego postępu prac Państw.Inst.Geologicznego. To samo odnosi się do pracy dra Zerndta nad megasporami,które stanowią chlubę geologii polskiej.

Program pracy na przyszłość obejmuje: a/wykończenie mapy geologicznej Beskidów śląskich wraz z tekstem b/dal-

sze badania terenowe,c/dalszy ciąg pracy inż.Kowalskiego nad mapą Zagłębia Dąbrowskiego d/wydanie II zeszytu Megaspor dra Zerndta e/pracę dra Zerndta nad przygotowaniem materiału do wydania III zeszytu Megaspor. Prof.Kutrzeba zawiadamia,że dzięki interwencji p.Wojewody Śląskiego Unia Przemysłu Górniczego i Hutniczego w Katowicach przyznała na badania megaspor subwencję w wysokości zł 5.000.-,przy czym p.Wojewoda Śląski ma nadzieję,że uda mu się uzyskać jeszcze od Unii dalszych 7.000.-na ten cel. Wobec tego prof.Kutrzeba proponuje,by narazie wydatki,związane z badaniem megaspor ~~uchwalono~~ pokrywać z Funduszu Wydawnictw Śląskich, a wrazie podwyższenia subwencji Unii refundować je Funduszowi. Uchwalono.

XIII.Badania Gelboznawcze. Prof.Łoziński ukończył już badania terenowe; część 1 jego pracy o glebach górnośląskich będzie gotowa do druku z początkiem roku 1937. Dr Jaroń opracowuje gleby leśne i torfowiska metodą analizy pyłkowej; przy czym doc.Kozłowska stwierdza,że potrzebuje on jeszcze kilku miesięcy na ukończenie swej pracy. Jako dalszy program na okres najbliższy istnieje: a/wydanie pracy prof. Łozińskiego,b/dalsze badania dra Jaronia nad stratygrafią torfów śląskich i historią lasu na Górnym Śląsku. Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

XIV, Badania Biologiczne Ukazała się w druku zbiorowa praca p.t.Biocenoza lasów Pogórza Cieszyńskiego,obejmująca prace doc.Kozłowskiej,Wilczka,Rejmentówny,Książkówny i Stuglika. W programie dalsze badania na terenie Beskidów Śląskich: Rejmentówny nad wątrobowcami,Stuglika nad motylami, Wilczka nad zespołami mchów,Mikulskiej nad zespołami pająków.

Kontrolę nad pracami biologicznymi powierzył Komitet doc.Kozłowskiej. Przyjęto do wiadomości i uchwalono,natomiast odmówiono prośbie dra St.Janickiego o zasiłek na badania szkieletu żubra,znajdującego się w Muzeum w Katowicach. Równocześnie uchwalono,że tytułem subwencji na badania terenowe biologiczne starsi pracownicy otrzymywać będą zł 12.-dziennie, młodsi zł 10.-dziennie,w czym już mieszczą się koszty przejazdów.

XV.Biblioteka P.A.U.przedstawia projekt zakupu literatury śląskiej z wszelkich dziedzin wiedzy,preliminując na to i na oprawę kwotę zł 3.400.-w roku budżetowym 1937/38. Uchwalono.

XVI.Badania Socjologiczne. Prof.Dobrowolski podnosi doniosłość badań socjologicznych na Śląsku i stawia wniosek,by Komitet przyznał pewną kwotę na koszty druku ankiety i subwencje dla badaczy. Uchwalono przeznaczyć z budżetu 1937/38 kwotę zł 1.000.-

XVII.Sekretarz przedstawia stan wydatków za okres od 13 października 1936 do 12 listopada 1936, wykazujący rozchód w kwocie zł 63.250.46 oraz przedstawia preliminarz budżetowy na czas od 12 listopada 1936 do 31 marca 1937 w kwocie zł 57.650 i preliminarz budżetowy na czas od 1 kwietnia 1937 do 31 marca 1938 na kwotę zł 97.680.-Przyjęto do wiadomości.

Wobec tego,że zachodzi konieczność zmian w obu preliminarzach w związku z uchwałami obecnego posiedzenia,prof. Kutrzeba stawia wniosek,aby:

a/przyjąć preliminarz budżetowy na czas od 12 listopada 1936 do 31 marca 1937 i na rok budżetowy 1937/38,przedstawiony przez sekretarza Komitetu,i upoważnić Prezydium Ko-

mitetu do ustalenia poszczególnych pozycji z uwzględnieniem także dodatkowych uchwał Komitetu.

b/upoważnić Prezydium Komitetu do zmniejszenia poszczególnych pozycji, by się zmieściły w ramach czasie subwencji, którą uchwali Sejm Śląski.

c/upoważnić Prezydium Komitetu do przeprowadzenia wrazie potrzeby, virement.

Wszystkie wnioski jednomyślnie uchwalono.

XVIII. Jako ostatni punkt porządku dziennego poruszył Komitet ~~w sprawie~~ utworzenia stacji naukowej polskiej w Wrocławiu, na której potrzeby Województwo Śląskie przeznacza fundusze po za dotacją przyznaną Komitetowi. Dyskusja, w której zabierali głos prof. Kutrzeba, prof. Semkowicz, prof. K. Dobrowolski i dyr. T. Dobrowolski, wykazała zgodnie, że założenie takiej polskiej stacji naukowej w Wrocławiu jest jednym z najważniejszych postulatów w zakresie badań śląskich z wszelkich dziedzin wiedzy. Wobec tego, że Województwo Śląskie wzięło na siebie wynajęcie i urządzenie lokalu, Komitet ogranicza się tylko do propozycji co do strony personalnej. W stacji potrzebne są dwie siły: jeden pracownik starszy, oraz młodsza siła pomocnicza fachowa, przy czym dla zapewnienia ciągłości pracy wskazanym jest, by ta młodsza siła została wybrana spośród specjalistów historii nowożytnej. Wysokości sumy, potrzebnej na pokrycie kosztów personalnych, Komitet nie mógł dotąd ustalić z braku dokładnego materiału informacyjnego. Na wniosek prof. Kutrzeby uchwalono zwrócić się do dyr. Tadeusza Dobrowolskiego, by zebrał dokładne dane co do kosztów dziennego utrzymania dwu ~~ludzi~~ osób w Wrocławiu i podał je do wiadomości

Prezydium Komitetu. Na podstawie tych informacyj Prezydium Komitetu przedstawi Województwu Śląskiemu wysokość kwoty potrzebnej dla pokrycia wydatków personalnych stacji naukowej polskiej w Wrocławiu.

Na tym posiedzenie zamknięto.

62

P r o t o k ó ł

posiedzenia Komitetu Wydawnictw Śląskich Polskiej Akademii Umiejętności w dniu 2 grudnia 1937.

Przewodniczący ks.prof.Michalski, sekretarz prof.Semkowicz.

Obecni: z Katowic: wojewoda Grażyński, ks.prałat Szramek, dyr. Dobrowolski, dyr.Lutman; z Krakowa: prof. Dąbrowski, prof.Dobrowolski, prof.Kutrzeba, prof.Nitsch, prof.Jan Nowak, prof.Stołyhwo, rektor Szafer; z Warszawy: dyr.Jakimowicz doc.Kozłowska.

Usprawiedliwili nieobecność: prof.Krzyżanowski, prof.Smoleński prof.Rutkowski.

Protokołuje doc.Mikucki.

Po odczytaniu i przyjęciu protokołu posiedzenia Komitetu w dniu 21 listopada 1936r. przystąpiono do wyboru nowych członków Komitetu. Na wniosek sekretarza Komitetu wybrano w miejsce śp.prof.Żurowskiego prof.Tadeusza Sulimirskiego na członka Komitetu jako kierownika prac prehistorycznych z ramienia Komitetu z tym jednak, że dyr.Jakimowicz ukończy przejęty po śmierci prof.Żurowskiego Atlas grodzisk śląskich. Sekretarz wysuwa również konieczność uzupełnienia składu Komitetu ekonomistą w miejsce nieobecnego w kraju doc.Langego. Po dyskusji, na wniosek prof.Kutrzeba uchwalono nie przeprowadzać na razie wyboru tylko zlecić tę sprawę Prezydium Komitetu dla ustaleniu w porozumieniu z prof.Krzyżanowskim osoby kandydata.

Z kolei przystąpiono do sprawozdania naukowego i rachunkowego Komitetu za czas od 22 listopada 1936 do 30 listopada 1937. Na wniosek sekretarza połączono to sprawozdanie z ustaleniem programu naukowego i finansowego prac Komitetu na czas od 1 grudnia 1937 do 31 marca 1938 i na rok budżetowy 1938/9.

I/Badania antropologiczne. Sekretarz przedstawia tok i wyniki prac dotychczasowych. Praca nad zagadnieniem składu rasowego ludności Śląska szła w dwu kierunkach: opracowywania zgromadzonych już materiałów w pow.pszczyńskim oraz gromadzenia materiałów w pow.rybnickim. Praca o ludności pow. pszczyńskiego składa się z dwu części. Pierwsza obejmuje charakterystykę najważniejszych cech antropologicznych ludności, druga przedstawia wyniki analizy składu rasowego ludności. Część pierwsza jest na ukończeniu, wkrótce będzie oddana do druku. W części drugiej wykonano analizę ludności męskiej pow.pszczyńskiego i rozpoczęto analizę ludności żeńskiej. Gromadzenie materiału w pow.rybnickim postępuje naprzód, zbadano już 89 miejscowości, pozostaje jeszcze 15 miejscowości. Program pracy na najbliższą przyszłość obejmuje: a/wydanie pracy o ludności powiatu pszczyńskiego, b/ukończenie zbierania materiałów w pow.rybnickim, c/rozpoczęcie analogicznej pracy w pow.świętochłowickim. W dyskusji prof. Stołyhwo podkreśla, że wprawdzie analogiczne prace niemieckie wyprzedziły badania polskie pod względem zbierania materiałów, ponieważ Niemcy rozporządzają bez porównania większą liczbą pracowników, jednakże nauka polska wyprzedzi niewątpliwie Niemców co do publikowania wyników, gdyż ci ograniczyli się tylko do tymczasowych komunikatów.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono..

II/.Badania prehistoryczne. W druku znajduje się zeszyt 3 Prac prehistorycznych, w którym będą pomieszczone praca dra Jamki o ozdobach oręża i narzędzi z okresu późno-lateńskiego i rzymskiego, odkrytych na Śląsku, oraz sprawozdania

prof.Kostrzewskiego i dyr.Jakimowicza z poszukiwań na terenie Śląska w r.1936. Badania terenowe w okresie sprawozdawczym były prowadzone prof.Kostrzewskiego i mgra Bartysa. Prof.Kostrzewski prowadził badania na terenie Syryni,gdzie odkryto 65 jam z epoki kamiennej i okresu wczesnohistorycznego. Nadto czynił poszukiwania w Rybnickiej Kuźni,Piotrowicach,Brynowie,Starej Kuźnicy i Kłodnicy,oraz prowadził w Muzeum Śląskim pracę nad inwentaryzowaniem i oznaczaniem materiałów,zebranych w r1936. Mgr Bartys,przydzielony w myśl uchwały Komitetu z dnia 21 listopada 1936,od września 1937 do Muzeum Śląskiego w Katowicach jako fachowa siła prehistoryczna,prowadził systematyczne poszukiwania w obszarze krawędziowym dolin Odry i Olzy oraz w dolinach Leszniczy,Szotkówki i częściowo Piotrówki. Praca nad wykończeniem do druku zeszytu 1 Atlasu grodzisk Śląskich uległa zwłoce wskutek zajęć dyr.Jakimowicza na innych terenach wykopaliskowych. Dyr.Jakimowicz pracuje obecnie nad ukończeniem tekstu objaśniającego do tego zeszytu. Inż.Launer przygotował już plany sytuacyjne grodzisk,na których wpisano materiał onomastyczny zebrany przez dra Bąka. Obecnie sporządza się klisze. Dr Bąk opracował pod względem językowym materiał onomastyczny. Brak natomiast dotychczas mapy rozmieszczenia grodzisk.

Kierownictwo dalszych prac prehistorycznych obejmie w myśl uchwały Komitetu prof.Sulimirski z tym,że Atlas grodzisk /zesz.1/ zostanie dokończony przez dyr.Jakimowicza. Program pracy terenowej przewiduje dalsze prace dyr.Jakimowicza w Lubomii i prof.Kostrzewskiego w Syryni i innych punktach. Mgr Bartys ma za zadanie planowe badania na terenie całego Śląska, uporządkowanie zbiorów prehistorycznych Muzeum Śląskiego,sporzą-

dzenie katalogu kartkowego punktów wykopaliskowych i mapy prehistorycznej Śląska oraz propagandę badań prehistorycznych na terenie Śląska w prasie, odczytach i radio. Co do wydawnictw, przewidziany jest druk zesz.4 Prac Prehistorycznch, który obejmie pracę dra Durczewskiego o grupie górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej /rękopis gotowy będzie do druku w początkach 1938/ oraz sprawozdanie prof.Kostrzewskiego z badań przeprowadzonych w r.1937. Po wydaniu zesz.1 Atlasu grodzisk rozpocznie się praca przygotowawcza do wydania zesz.2. W związku z programem prac prehistorycznych prof.Sulimirski prosi o subwencję zł 1.000.- na zwiedzenie terenów śląskich i zbiorów niemieckich, dr Jamka prosi o subwencję w kwocie zł 1.000 na podróż naukową po zbiorach prehistorycznych polskich, która umożliwi mu zrozumienie związku między wykopaliskami śląskimi a reszty Polski w epoce rzymskiej.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

III/<u>Historia Śląska</u>. Żadna z prac przeznaczonych do druku w t.II Historii Śląska nie jest jeszcze gotowa do druku. Prof. Silnicki ukończył około 3/4 pracy /200 str./, ma nadzieję, że ostatecznie ukończy pracę w styczniu 1938. Prof.Semkowicz, odrywany ustawicznie od pracy nad rycerstwem śląskim innymi terminowymi sprawami, sądzi, że przygotuje rękopis do druku na czerwiec 1938. Prof.Wojciechowski jest zdania, że musi czekać na ukazanie się w druku tomu I Źródeł do historii handlu Wrocławia prof.Wendta, ma jednak nadzieję, że ukończy swoją pracę w roku szkolnym 1937/8. Prof.Tymieniecki i prof.Grodecki, którzy rozszerzają swoje prace o włościaństwie śląskim, będą gotowi w najbliższych miesiącach.

Gdy chodzi o dalszy ciąg Historii Śląska w czasie 1400-1526 i 1526-1740, to w części pierwszej /1400-1526/ znacznie posunęła się praca dra Piotrowicza, który opracowuje wiek XV. W drugiej części /1526-1740/ doc. Piwarski odbył podróż do Wiednia, Berlina i Wrocławia dla zbierania materiałów archiwalnych. W dyskusji prof. Kutrzeba i woj. Grażyński podkreślili konieczność jak najszybszego wydania drukiem t. II Historii Śląska.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

IV/ Monografie historyczne i Fontes. Ukazała się praca dra Nowogrodzkiego o rządach Zygmunta I na Śląsku. Księgę Henrykowską przygotowała do druku pod redakcją prof. Semkowicza doc. Budkowa przy udziela asystenta Mitkowskiego. Tekst jest już skolacjonowany z fotografiami, obecnie opracowuje się wstęp i przypisy do tekstu ~~wstępu~~. W najbliższym czasie rzecz będzie mogła być oddana do druku. Wydanie rachunków Zygmunta III jako księcia głogowskiego w opracowaniu dra Nowogrodzkiego zostało opóźnione wskutek tego, że w ciągu przygotowywania materiału wyłoniła się wątpliwość, czy drukować tekst w całości, czy dokonać wyboru zapisek. Na wniosek sekretarza Komitet przyjął zasadę wyboru i upoważnił Komisję w składzie prof. Dąbrowski, prof. Kutrzeba i prof. Semkowicz do ustalenia wyboru. Praca nad Genealogia Piastów postępuje naprzód. Doc. Mikucki i dr Piotrowicz gromadzą systematycznie materiały. Dr Piotrowicz zbiera w dalszym ciągu materiał do regestów dokumentów śląskich w archiwach polskich. Wyczerpał już zbiory Biblioteki Jagiellońskiej i Biblioteki Polskiej Akademii Umiejętności, obecnie opracowuje zbiory Biblioteki Czartoryskich. Program przyszłych prac obejmuje: a/wykończenie lub kontynuację

prac rozpoczętych,b/wydania monografii doc.Piwarskiego o pobycie Jakuba Sobieskiego na Śląsku,c/wydanie kroniki Piotra Własta w opracowaniu p.Plezi,d/wydanie Kalendarza Trzebnickiego,odkrytego w Bibliotece Morgana w opracowaniu prof.Semkowicza i doc. Budkowej,e/wydanie monografii Mgr.Kaszpra o osadnictwie księstwa cieszyńskiego. Sekretarz zawiadamia,że dr Szczotka wniósł podanie o zasiłek w kwocie zł 3.000 na badania naukowe dla opracowania dziejów Śląska Cieszyńskiego i Raciborsko-Opolskiego w w.XVI ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień kulturalnych. Przyjęto do wiadomości i uchwalono program prac przyszłych oraz na wniosek prof.Kutrzeby uchwalono przyznać drowi Szczotce zasiłek do wyrachowania się do wyskości zł 1.500.-

Na wniosek dyr.Lutmana przystąpiono w tym punkcie porządku dziennego do dyskusji nad sprawą stacji naukowej w Wrocławiu. Sekretarz podaje do wiadomości treść pisma dyr.Lutmana, streszczającego rozmowę jego na ten temat z ambasadorem Lipskim w Berlinie. Po dyskusji uchwalono sprawę stacji naukowej w Wrocławiu odłożyć do porozumienia się p.Wojewody Śląskiego z kompetentnymi czynnikami Rządu Polskiego.

V/.Stosunki kulturalne Śląska z resztą Polski.

Praca doc.Barycza stanęła niestety na martwym punkcie z powodu innych prac i chorób w domu autora. Wizytator Ogrodziński uzupełniał i opracowywał zebrane dotychczas materiały. Przygotował do druku tekst czterech poematów Franciszka Fabera Koeckritza i pracuje obecnie nad ustaleniem tekstu głównego dzieła tego autora Sabothus et Silesia. Opracowuje również działalność literacką Fabera,przedewszystkim jego zależność od autorów klasycznych i humanistów polskich XVI w. Praca będzie

gotowa do sierpnia 1938r. Prof.Birkenmajer pracuje w dalszym ciągu nad Piotrem Gaszowcem,nie ukończy jednak pracy przed jesienią 1938. Na jeszcze dalszym planie są studia prof.Birkenmajera nad Vitelonem. Program prac przyszłych przewiduje przedewszystkiem ukończenie i wydanie prac rozpoczętych,w pierwszym rzędzie pracę doc.Barycza,którą autor przerwał w stadium znacznie już zaawasowanym.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

VI/ Konkurs na prace historyczne. Wobec tego,że w okresie sprawozdawczym nie wpłynęła żadna praca konkursowa, Komitet uchwalił przedłużyć konkurs na rok następny.

VII/ Prace językowe. Ukazała się praca dra Steuera o gwarze baborowskiej. Tekst pracy ks.Gołąba o gwarze wsi Schodni w pow.opolskim znajduje się w rewizji u prof.Nitscha. Dr Bąk zebrał teksty gwarowe z 28 miesjcowości,z nich dziesięć jest u prof.Nitscha do przejrzenia,reszta w przepisywaniu. Całość pracy Bąka wyniesie 7-8 ark.druku. W programie znajdują się nadto: a/ wydanie anastatyczne jedynej dotychczas sytetycznej pracy o śląskiej polszczyźnie,monografii prof.Nitscha p.t. Dialekty polskie Śląska. Praca ta,chociaż wydana w r.1909,posiada nadal podstawową wartość,następne badania nie zmieniły jej wyników tylko uzupełniły. Do nowego wydania wystarczy tylko dodać przegląd wydawnictw po roku 1909 oraz drobne uzupełnienia. Całość obejmie ok.20 ark.,gotowa może być do druku w ciągu najbliższych miesięcy, b/Prof.Nitsch zgłasza do druku rozpoczętą pod jego kierunkiem pracę p.Biermańskiego p.t. Słownik gwar śląskich. Jest ona wykonana na podstawie źródeł drukowanych i niektórych

rękopiśmiennych,do jej ukończenia trzeba jednak dalszych badań terenowych,dlatego prof.Nitsch stawia wniosek,by Komitet przyzał p.Biermańskiemu zasiłek na wykończenie tej pracy do wysokości zł 1.000.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

Sekretarz przedstawia sprawę wydawnictwa Psałterza Florianskiego. Podjęte ono zostało przed dwoma laty przez dyr.Bernackiego bez porozumienia się z Komitetem i poza nim przy współpracy filologów lwowskich ze specjalnej dotacji Sejmu śląskiego. Po dyskusji uchwalono na wniosek p.Wojewody Śląskiego przejąć dokończenie tego wydawnictwa przez Komitet,przyczym p.Wojewoda Śląski wyjaśnia, że Sejm śląski preliminuje w r.budżetowym 1938/9 specjalną dotację na ukończenie tego wydawnictwa w kocie zł 16.000.-poza normalną dotacją roczną dla Komitetu.

VIII/ Pieśni śląskie. Druk tomu DI Pieśni dobiegł już 36 arkusza,co stanowi 4/5 całości. Na ukończeniu jest indeks rzeczowy do tomów I-II,który będzie dołączony do t.II. Panowie Ligęza i Stoiński opracowują materiał do t.DII,który obejmie Varia miłosne,pieśni obrządowe i rodzinne. Tom ten zostanie oddany do druku zaraz po ukończeniu t.II. Wydawcom udało się pozyskać nowe zbiory pieśni w ilości do 2000 pieśni. Nadto rozwinęli działalność propagandową w prasie i radio za zbieraniem pieśni ludowych na Śląsku.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

IX/ Badania etnograficzne i socjologiczne. Z pracy mgra Gładysza o zdobnictwie metalowym górali beskidowych złożono 5 ark., pozostaje jeszcze 37 ark.tekstu i 8 ark.tablic. Po ukończeniu pójdzie do druku praca tegoż autora o zdobnictwie barwnym,stano-

wiąca trzecią i ostatnią część badań jego nad zdobnictwem górali beskidowych. Mgr Strzałko odbył w bieżącym okresie sprawozdawczym podróż po Łemkowszczyźnie dla ukończenia pracy swojej o drewnianych kościołach śląskich na tle sakralnego budownictwa drewnianego Podkarpacia. Pracę nadeśle gotową do druku w ciągu 3 miesięcy. Materiał ilustracyjny do niej w liczbie około 180 klisz siatkowych i 72 tablic kreskowych jest prawie w całości wykonany. Badania socjologiczne były prowadzone pod kierunkiem prof.Dobrowolskiego przez jego uczniów pochodzących ze Śląska. Sześciu pracowników udało się w teren dla zbierania materiałów do zagadnienia "Życie młodego robotnika na Śląsku". Nadto rozdano 353 kwestionariuszy, otrzymano dotychczas 53 odpowiedzi. Dalsza akcja trwa,zebrany dotychczas materiał jest w opracowaniu pod kierunkiem prof.Dobrowolskiego. Mgr Malicki badał na terenie góralszczyzny śląskiej kulturę duchową i społeczną tamtejszego ludu. Dla uzupełnienia i dokończenia badań konieczny jest jeszcze jego wyjazd w teren w grudniu 1937 i styczniu 1938 na ok.2 tygodnie.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

X/ <u>Prace ekonomiczne.</u> Ukazała się drukiem praca prof. St.Schmidta o górnośląskim rynku mlecznym. Dr W.Zaleski ukończył już przygotowywanie do druku t.I Historii przemysłu śląskiego. Tom ten obejmie okres od czasów najdawniejszych do roku 1806. Liczył będzie ok.450 stron druku. Oddany będzie do druku w najbliższej przyszłości. Materiał do t.II /od 1806 do okresu plebiscytowego/ jest już w znacznej części opracowany,tak,że jest nadzieja szybkiego rozpoczęcia druku tego tomu po ukończeniu t.I. Tom III obej-

mie okres od okresu plebiscytowego do chwili dzisiejszej. Dr Piecha nie rozpoczął zupełnie swojej pracy nad historią uwłaszczenia włościan na Śląsku. Dyr.Lutman wyjaśnia,że o ile mu wiadomo,dr Piecha nie myśli o wykonaniu tej pracy,to samo stwierdza pisemnie prof.Rutkowski,który proponuje,by pracę powierzyć komu innemu. Po dyskusji upoważnił Komitet prof.Kutrzebę do porozumienia się w tej sprawie z prof.Bujakiem. W programie dalszych prac ekonomicznych wymienia sekretarz prace proponowane przez prof.Schmidta: a/pracę mgra Hallera o zastosowaniu metod statystycznych w przemyśle górnośląskim,b/pracę inż.Godzińskiego śląski rynek owocarski,rozpoczętą z subwencji Związku Izby i Organizacji w Warszawie, c/Badania nad popytem i cenamai jaj na Śląsku w opracowaniu prof.Schmidta i asystentki Kubalskiej,d/proponowaną przez prof.Krzyżanowskiego pracę mgra Pachońskiego p.t.Stan zainwestowania przemysłu hutniczego na Śląsku w latach 1926-1936.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono pozostawić decyzji prezydium Komitetu sprawę rozpoczęcia druku proponowanych prac.

XI/ Badania geograficzne. Do druku dojrzała tylko praca dra Marchacza o Świętochłowicach,będzie gotowa w połowie r.1938. W dalszym ciagu trwają pod kierunkiem prof.Smoleńskiego badania nad monograficznym opracowaniem miast śląskich,nad Atlasem klimatologicznym Śląska i nad osadnictwem na Śląsku. Praca dra Stenza nad zdjęciem magnetycznym północnej części województwa śląskiego została już wykonana;ostateczne jej wykończenie opóźniło się z powodu błędów w publikacjach Obserwatorium Magnetycznego w Świdrze,które pociągnęły za sobą konieczność nowych przeliczeń. Są one już na ukończeniu,praca będzie gotowa do druku w styczniu 1938r. Prof.Banachiewicz przeprowadził pomiary ogólnego rozkładu

natężenia siły ciężkości na Śląsku,przyjmując za centralę lokalną Cieszyn,za stację podstawową Kraków. Obecnie są w toku obliczenia które zostaną ukończone prawodpodobnie do kwietnia 1938,poczem rozpocznie się druk.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

XII/ Badania geologiczne. Gotowa już jest mapa geologiczna Beskidu śląskiego,wykonana pod kierunkiem prof.Nowaka. Tekst do niej oddany do druku. Dr Konior ukończył zdjęcie całego arkusza Biała-Bielsko,przed oddaniem do druku konieczna jest jednak reambulacja tego zdjęcia w lecie 1938. Prócz tego dr Konior przygotowuje do druku pracę p.t. Zarys budowy geologicznej brzegu karpackiego w obrębie arkusza Biała-Bielsko. Praca ta gotowa będzie w połowie grudnia 1938,mogłaby pójść do druku w Pracach Geologicznych. P.Henoch z powodu choroby w okresie sprawozdawczym badań nie prowadził. P.Burtanówna zbadała faunę w okolicy Istebnej i uzupełniała dawniejsze zdjęcia. P.Krach badał miocen powierzchniowy okolic Rybnika i Wodzisławia. W dziale badania węgla ukazał się zesz.II Megaspor dra Zerndta,obejmujący 78 str.tekstu i 24 tabl.światłodrukowych. Nadto prowadzi dr Zerndt badania nad megasporami z westfalu i stefanu w Czechach,nad zasięgiem typów megaspor w Załębiu Bassin du Nord i nad megasporami zagłębia Saary dla zyskania materiału porównawczego przy opracowywaniu megaspor z warstw łękowych polskich, mających stanowić zesz.3 jego pracy nad megasporami polskimi. P.Bocheński prowadził badania nad florą karbońską. Inż.Kowalski z pracy swojej nad mapą geologiczną nie nadesłał żadnego sprawozdania. Praca jego utknęła na martwym punkcie od dłuższego czasu przedewszystkim z powodu choroby oczu autora. Program najbliższych prac jest następujący: a/ prace kartograficzne mgra Błachowskiego i p.He-

nocha na odcinki Oświęcim-Skoczów,b/reabulacja ark.Biała-Bielsko przez dra Koniora,c/dalszy ciąg badań paleontologicznych nad miocenem śląskim,d/badania nad dyluwium na Śląsku,e/dalsza praca dra Zerndta nad megasporami,f/badanie radioaktywności wód śląskich przez inż.Grabiankę.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

XIII/ Badania gleboznawcze. Prof.Łoziński oddał do druku część pierwszą pracy swojej o glebach górnośląskich p.t. Gleby tubylcze. Dr Jaroń ukończył zbieranie materiałów na podstawie wierceń i wykopów do opracowania gleb leśnych i torfowisk metodą analizy pyłkowej. Musi jeszcze w ciągu kwietnia 1938 zebrać florę powierzchniową badanych torfowisk. Opracował już torfowiska z północnej części Śląska. Dalszy program prac przewiduje uzupełnienie dotychczasowych badań prof.Łozińskiego,wykończenie pracy dra Jaronia i druk ich.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

XIV/ Prace Biologiczne. Prowadzone były pod kierunkiem doc.Kozłowskiej i dra Nechaja.Prace botaniczne prowadzili: Mgr Ludera nad zespołami roślin w Beskidzie śląskim od Bielska do Baraniej Góry,pani Rejment nad wyróżnieniem zespołów mszystych,specjalnie wątrobowcami,dr Wilczek nad socjologią mchów w zespołach leśnych i łąkowychBeskidu. W dziale zoologicznym pracowali: p.Stuglik nad motylami Beskidu śląskiego,dr Kuśnierz nad pluskwiakami różnoskrzydłymi i czerwcami,mgr Sagan nad drobnymi ssakami na terenie Beskidu. Doc.Kozłowska stwierdza,że tylko praca p.Rejment jest gotowa do druku,inne prace botaniczne wymagają jeszcze studiów terenowych przez 1 rok,przedewszystkim zaś stałego kierownictwa

doświadczonej siły naukowej. Tymczasem zaś stały pobyt doc.Kozłowskiej w Warszawie uniemożliwia jej to kierownictwo. W dyskusji stwierdzano konieczność zyskania tego rodzaju siły fachowej na stałe dla Muzeum Śląskiego w Katowicach. Wobec oświadczenia p.Wojewody Śląskiego,że utworzenie etatu wyższego stopnia /VI/ nie natrafi na trudności,Komitet upoważnił rektora Szafera do wskazania osoby kandydata po stworzeniu etatu. Program prac przyszłych obejmie: a/dalszy ciąg prac zoologicznych i botanicznych,b/dalszy ciąg pracy p.Mikulskiej nad pajęczakami i mikroflorą Śląska.

Przyjęto do wiadomości i uchwalono.

Nadto Komitet stwierdził w dyskusji potrzebę ścisłej współpracy między biologami a prehistorykami w zakresie reliktów botanicznych z wykopalisk prehistorycznych za pośrednictwem rektora Szafera. Dyr.Jakimowicz oznajmia,że nawiązał już w tym kierunku współpracę z drem Jaroniem.

XV/ Sekretarz Komitetu przedstawia stan wydatków za okres 3 lipca 1937-listopad 1937 wykazujący rozchód w kwocie złotych 24.647.66 oraz preliminarz budżetowy na okres 1 grudzień 1937 - 31 marca 1938 w kwocie zł 52.704.18 i preliminarz budżetowy na rok 1938/9 w kwocie zł 106.990.37.

Wobec tego,że zachodzi konieczność zmian w obu preliminarzach w związku z uchwałami obecnego posiedzenia,prof. Kutrzeba stawia wniosek aby:

a/przyjąć preliminarz budżetowy na czas 1 grudnia 1937 - 31 marca 1938 i na rok budżetowy 1938/9 przedstawiony przez sekretarza i upoważnić Prezydium Komitetu do ustalenia poszczególnych pozycji z uwzględnieniem także dodatkowych uchwał Komitetu.

b/Upoważnić prezydium Komitetu do zmniejszenia poszczególnych pozycji, o ileby się nie zmieściły w ramach subwencji, ktorą uchwali Sejm śląski.

c/Upoważnić prezydium Komitetu do przeprowadzenia w razie potrzeby virement.

Uchwalono.

W związku z dyskusją budżetową uchwalił Komitet przyznać wydawnictwu Bibliografia Polska Estreicherów tytułem subwencji kwotę zł 5.000 z budżetu Komitetu na okres 1 grudnia 1937-31 marca 1938 oraz kwotę zł 5.000 z budżetu Komitetu w roku budżetowym 1938/9 a to ze względu na to, że wydawnictwo to obejmuje niezwykle dużą ilość druków śląskich lub odnoszących się do Śląska.

XVI/ W sprawach bieżących sekretarz podał do wiadomości Komitetu pismo MSZ Wydział Polit. Dept. Wschodni z 12 lipca 1937 nr P.III.297/c/22 w sprawie przeciwdziałania propagandzie czeskiej, świadczące o niedokładnej znajomości w MSZ. działalności i wydawnictw Komitetu, oraz swoją odpowiedź na to pismo.

W sprawie rozsyłania wydawnictw Komitetu członkom Komitetu uchwalono zwrócić się do członków z zapytaniem, jakie wydawnictwa pragną otrzymywać. Co do honorariów autorskich za prace drukowane w wydawnictwach Komitetu uchwalono po dyskusji zastosować w tym wypadku pełne normy Wydziału I i II Polskiej Akademii Umiejętności.

Na tym posiedzenie zamknięto.

K. Michalski

9509